

Foto R. Čenčič

Nekaj o današnjem lovcu

Ing. Pavle Ažber

Lov je človekovo udejstvovanje, ki je v teku mnogih časovnih obdobjih vrezalo svoj pečat v bistvo današnjega lovca. Lahko rečemo, da so glavne značilnosti sodobnega slovenskega lovca neprisiljena šegavost, družabnost in pa njegovo pravilno pojmovanje tovarištva.

Čut tovarištva je našemu lovcu takorekoč že prirojen, vendar pride tudi v zeleni bratovščini ta pojem včasih na zelo spolzka tla in mnogokrat resno ogroža harmonijo v naših osnovnih celicah, lovskih družinah.

V svojem sestavku bi rad razčlenil nekaj psiholoških komponentov, ki kvarijo sicer zdrave odnose med našimi lovci.

Najglavnejši takšen činitelj lahko imenujemo lovska nevoščljivost. Da, lovska nevoščljivost je tisti kamen spotike, ki v lovni dobi napravi toliko večjih in manjših preprirov, da jih lovopust preko leta komaj poravna.

V predelih, kjer je divjadi malo in pride na brakadah do strela le del lovcev, se ta lovska zavist še bolj odraža.

Skoraj vsaka lovska družina ima v svoji sredi enega ali več članov, ki so nabrušeni in natakneni, ako na lovu ne streljajo. Med zadnjim pogonom, ko nevoščljivost potencira še alkohol, pride do neprijetnih izbruhov, ki imajo često dolgotrajne posledice. Kajti borbeni petelinčki, ki enkrat trčijo skupaj, nadaljujejo svoje jezične boje zopet ob prvi priložnosti, ki se jim nudi, ne oziraje se na to, da kvarijo dobro razpoloženje svojih kolegov.

Včasih pride do hujših nesporazumov tudi med starejšimi lovci in lovci novinci. V zvezi s temi nesporazumi bi opisal najprej nepravilne odnose, ki jih često zavzemajo starejši člani proti mlajšim tovarišem. Najlaže stvar prikažem z resničnim dogodkom.

Mlad lovec je uplenil divjega prašiča. V lovišču iste lovske družine so divji prašiči bolj redek gost in sta bila uplenjena vsega le dva divja prašiča v tem okolišu. To se je zgodilo v četrtek. V nedeljo, ko je bila brakada, je prišel na zborna mesto tudi ta mladi lovec. Njegova notranjost je bila še vsa pod vtisom četrtkovega doživetja. Ves v pričakovanju, da se bo s svojimi kolegi lahko pogovoril o svojem doživetju, se jim je približal. Želel je, da bi se vsaj nekdo z besedico dotaknil njegovega lovskega uspeha. Nič kaj takega se ni zgodilo, četudi je vsakdo od pričujočih vedel za njegov plen, saj pomeni uplenitev divjega prašiča v lovišču omenjene lovske družine isto, kot plat zvona v tihi gorski vasi.

Ko je potem ta mladi lovec na stojišču razmišljal o čudnem ravnanju svojih tovarišev, je

prišel do grenkega spoznanja, da mu njegovi kolegi zavidajo ta izredni lovski uspeh. Sklenil je, da bo o svojih doživetjih v gozdu v bodoče vedno molčal, ker bodo ostala tako znana samo njemu in jih ne bo kalila zavist lovskih tovarišev. Ni treba posebej poudarjati, da so njegovi kolegi izgubili v njegovih očeh mnogo na svojem ugledu in spoštovanju.

Opisano ravnanje ima lahko zelo kvaren vpliv na lovstvo, kajti novinec skuša potem s svojimi lovskimi uspehi doseči, da ga bodo pričeli njegovi kolegi resno upoštevati. To bi sicer ne bilo nič hudega, če bi tak novinec lovske uspehe pravilno pojmoval. Vendar se to le malokdaj zgodi, ker novinec je pač novinec in misli, da je najboljši lovec tisti, ki postreli največ divjadi. Tu se začne javljati tisti, lovstvu tako škodljivi vpliv, ki se izraža v tem, da pada po lovišču divjad, ki bi imela pozneje največji vpliv na dober in močan zarod. Iz opisanega primera je razvidno, kakšen dalekosežen vpliv imajo včasih naša nepravilna ravnanja. Temu se ni treba čuditi, ker lovec je pač človek z duševnostjo, ki je komplicirana in zagonetna bolj kot vse ostalo, kar nas na tem svetu obdaja.

Brez dvoma je skrb vsakega starejšega lovca ta, da bo svojo zapuščino, to je lovišče, izročil v prave dobre lovske roke. Te naslednike je potrebno vzgojiti. Treba jim je prirojene dispozicije razvijati tako, da bo njihova lovska pot šla v pozitivnem smislu. Za tak psihološki vpliv je potrebna poleg zadostnega lovskega znanja tudi primerna spoštljivost vzgojitelja. Prepričan sem, da brž ko opazi mlad lovec v svojem starejšem kolegu lovsko zavist, ki jo izraža nasproti njemu, izgubi ta lovski tovariš na svojem vplivu in zavoljo tega pade močno tudi njegova vzgojiteljska moč.

V nadaljnjem bi se dotaknil še značilnosti naših mladih na začetku njihove lovske poti. Koj ko vstopi novinec v društvo, se najprej oklene enega od članov, ki je v družini priznan kot najboljši poznavalec revirja in lovskih spretnosti. Takega tovariša upošteva in poslušala le tako dolgo, da spozna kraje, kjer se divjad največ zadržuje. Po nekaj mesecih hoče novinec že več vedeti kot njegov učitelj. To skuša dokazati s plenom. Z občudovanja vredno vztrajnostjo čaka na mestih, ki mu jih je pokazal eden starejših, kdaj se bo prikazala divjad. Ko se to zgodi, pritisne na sprožilno, ne glede na to ali je žival primerna za odstrel ali ne. Tako ravnanje ne moremo več imenovati s pošteno besedo lov, pač pa tekmovanje.

Mlademu lovcu tega niti ne moremo zameriti, kajti v dobi, ko se kristalizira njegov lov-

ski jaz, mu je najbolj potreben res pravi in nesebičen lovski tovariš. Mladi ljudje so zelo dojemljivi za vzgojo, če jim jo nudi človek, o katerem so prepričani, da jim želi dobro in ga hkrati tudi spoštujejo.

Naloga lovskega vzgojitelja naj bo, da bo pričel novince uvajati najprej v tiho življenje naše narave, da bo znal prisluhniti tudi tistim utripom življenja v naših loviščih, ki ostanejo drugim ljudem neznana in skrita. Če bo takšen novinec pokazal dovolj razumevanja in ljubezni do narave v okoliščinah, ko bo puška postranskega pomena, potem ga lahko, dragi lovski tovariš vodiš tudi v okolje, kjer bo spregovorila svojo tehtno besedo puška.

Ne pretiravam, če rečem, da bodo naši nasledniki takšni, kakršne bomo vzgojili: na nas pada torej važna odgovornost za naš mladi lovski naraščaj.

Tretja tudi važna stvar, ki kvari odnose v naši zeleni bratovščini, je pretirana samohvala. Zlasti med tistimi člani, ki nosijo že nekaj let zelen klobuk, v bistvu so pa še vedno novinci, je ta bolezen zelo razširjena. Takšen nimrod povzdiguje svoje lovske dogodke, ki so po svojem značaju zelo vsakdanji, v takšni obliki, kot da hoče postavljati sebe nad druge. S svojo samohvalo doseže ravno nasproten učinek kot želi. Tovarišem postane odvraten in mu to odvratnost izkazujejo ob vsaki priložnosti. To je često vzrok, da so nekateri člani med svojimi lovskimi kolegi nezaželeni, ne da bi se sami zavedali, kaj je temu povod.

Na koncu bi se dotaknil še ene stvari, ki ima zlasti močan vpliv na nedosledno izvajanje obveznosti, ki jih dolgujemo naši skupnosti na lovskem področju.

Če prelistavamo stare zapisnike občnih zborov, vidimo med sklepi največ takih, ki se pozneje nikoli niso izvedli. Kaj je temu vzrok? Tudi na to lahko pravilno odgovorimo samo tedaj, če posežemo nekoliko globlje v vzdušje naših lovskih posvetov in v duševnost posameznih članov, ki so se teh posvetov udeležili.

Med lovskimi tovariši srečujemo mnogo takih, ki jih je narava obdarila z dobrim govorniškim talentom. To je sicer zelo koristna in

hvalevredna lastnost, vendar samo tako dolgo, dokler služi višjim ciljem. Mislim, da so tisti lovski tovariši, ki ta svoj talent uporabljajo za doseganje danih realnih planskih nalog našega lovskega gospodarjenja, res koristni člani naše družbe. To pa na žalost ni vedno. Zelo pogosto potekajo naši posveti pod psihozo človeka, ki nima niti skušenj iz zelene prakse niti mu ni primarni cilj dvig lovstva, marveč izrabli lovski sestanek zato, da uveljavi svoj govorniški talent in v zvezi s tem svoj osebni jaz. Takšen človek stavlja različne predloge, ki so daleč od realnosti. Lovski posvet zaide zaradi tega na stranpota. To je glavni povod, da ostanejo nekateri sestanki le formalnost ne pa nujna potreba.

Mnogokrat bi bilo treba vprašati za svet in predlog tiste kolege, ki med posvetom tiho sede v kotu in vestno spremljajo potek sestanka. Kajti često so to z lovskega stališča najbolj podkovani ljudje in so tiho zato, ker se v govorništvu ne čutijo močne in zato ne oporekajo svojim glasnejšim kolegom. Nerealne predloge sprejemajo le zato, da ne oporekajo in da ostane v hiši mir.

V zgoščeni besedi sem napisal nekaj značilnih potez naših lovcev. Marsikomu, ki bo bral te vrste, se bo dozdevalo, da leti ta ali ona stvar na njega. Ne, opisal sem le tiste stvari, ki so neželena skupna lastnost naše zelene bratovščine in bolehamo na njih bolj ali manj mi vsi, ki nosimo v žepu zeleno legitimacijo. Hotel sem razgaliti tiste skrite povzročitelje, ki so neposredni povod mnogim nesporazumom in preprirom v naših vrstah. Lovskemu tovarišu, ki se bo ob mojih vrsticah vprašal, kako naj ravna, da bo prav, bi dal kratek odgovor. Bodi do svojih lovskih kolegov tak, kot želiš, da bodo oni do tebe.

V svojem sestavku sem se dotaknil v glavnem samo negativnih stvari naše lovske duševnosti in dejavnosti zato, ker se dobre stvari itak same prerade hvalijo. Lahko pa rečemo, da bi tudi pri opisovanju pozitivnih potez današnjega lovca porabili dosti črnila, kajti bistvo sodobnega slovenskega lovca je zdravo in ima glede na sedanje trdne temelje res najboljše pogoje za doseg najvišjih ciljev na lovskem področju.

Lovske razmere na Slovenskem v preteklosti

Milan Berger

Prostrana, komaj naseljena področja so v davnini dajala divjadi neomejen življenjski prostor. V neprestani borbi za obstanek se je moglo obdržati le krepko pleme, kajti ves kržljavi zarod je najprej postal plen zveri pa tudi človeka. Vsepovsod so se razprostirali gozdovi z neprodinim goščavjem. Le malo vstran od naselij na krčevinah je bil že pragozd. Odmirajoča debela so padala in trohnela na tleh, v nastali prostor pa so že silile mladike. Le tam, kjer so stoletna debela s svojim košatim vejevjem onemogočala slednjo podrast, so nastajale prelihe, kakor so jih ustvarjale tudi deroče vode ob svojih obrežjih, hudourniki, plazovi in strahotni požari. Le v višinah nad drevesno mejo je bil plani svet, koder se je med tratami razraščalo rušje.

Vsi ti gozdovi so dajali zavetje številni jelenjadi in srnjadi ter ostali divjadi, ki se je ohranila v današnji čas. Razen te so tedaj živeli še turi, zobri in losi. Mnogo je bilo medvedov, volkov in risov; višave pa so naseljevali gamsi, kozorogi in svizci. V zraku so vladali številni orli, sokoli, jastrebi in lunji, vode pa so bile polne rib.

Reke so ob slednji povodnji prestavljale svoje struge. Po ravninah so nastajali stranski rokavi, mrtvice in močvirja. Ob pomladanski in jesenski selitvi so tjakaj vpdale neštne vodnih in močvirskih ptic. V zgornjih tokih rek so gradili bobri svoje jezove, ob ribjem bogastvu tudi ni manjkalo vider in ribji orli so bili vsakdanji gostje nad rekami in jezeri.

Lov je bil za naše prednike prav tako kot za davna ljudstva, ki so živele in izumrle na sedanjih naših tleh, nujno potreben. Divjad jim je dajala meso in kože za oblačila. Pred njo so morali varovati svoje njive. Jelenjad in srnjad, posebej pa še divji prašiči so prihajali na slastno pašo. Tudi medvedi se niso branili mladega žita, obenem pa so kakor risi in volkovi, klali govedo in drobnico. Enako je jelenjad ali srnjad lahko v eni sami noči popasla vso setev.

V gradiščih živeča plemena so bila v neprestani borbi z divjadjo in zvermi. Sulica ali ostno, lok in prača ter lovski nož je bilo vse orožje ter trop na pol divjih, z volkovi križanih psov, v pomoč pri lovu.

Na lov so hodili vsi moški plemena. S hrupom in trobljenjem so lovci pritiskali divjad v kakšno zagrajeno tesen ali nad prepad. Ko je bila divjad dvignjena, so spustili tudi pse, ki so jo nagnali v zagato ali v prepad, kjer so jo potem pokončali ali se je ubila. Drugače je bilo, če so psi naleteli na divjega prašiča ali medveda.

Foto R. Marenčič

Ta dva sta se postavila psom v bran in se jih otepala, dokler niso prihтели lovci in jo po takratnih lovskih običajih uplenili.

Vselej pa tak lov ni potekal srečno in je lovec postal plen. Volkovom in medvedom so kopali tudi jame, ki so jih na rahlo prekrili z vejami in dračjem, da se je zver pogreznila, ko je hotela zgrabiti nastavljeni vabo. Malo divjad so streljali z lokom in jo lovili v nastave, zadrge in v mreže. Plemena so bila v neprestani borbi z divjadjo. Od setve do žetve je bilo treba pred njo varovati njive z ogradami, ognjem, s psi in hrupom.

Tedanji človek je nevarno divjad sovražil in uničeval, drugo pa lovil ne glede na čas in starost, saj mu je tudi dajala hrano in obleko.

Se stoletja po naselitvi so naši predniki lovili na podoben način. Divjad je bila last tistega, ki jo je uplenil. Še vedno so po gozdovih in lokah prehajali mogočni jeleni, medvedi, risi in prav tako so bili bobri vsakdanja prikazen, le tur, zober in los sta bila v naših goratih pokrajinah bolj redka in sta okrog X. stoletja izumrle.

S frankovsko nadoblastjo so naši predniki izgubili svojo državno samostojnost in v naše kraje se je jelo naseljevati nemško plemstvo. Plemiči so dobivali fevd in tudi v last ogromna, po večjem nenaseljena zemljišča, na katerih so si po frankovskem pravu lastili izključno pravico do lova. Lov in boj sta bila namreč poleg ropanja edini zaposlitvi srednjeveških vitezov.

Za plemstvo tedaj lov že ni bil več le pridobivanje hrane, kož in kožuhovine, temveč zgolj že tudi zabava. Ti zemljiški gospodje pa svojim podložnikom še niso povsem branili lova, saj je bilo divjadi na pretek. Terjali so le delež pri plenu, posebno pa dragocene kožuhe bobrov, vider in kun. Podložniki so ob gosposkih lovih morali služiti za gonjače ter celo skrbeti za prehrano visokih lovcev in jim rediti lovske pse.

Polagoma so ugašali še poslednji ostanki tlačanskih pravic glede lova, kajti plemstvo, ki je do XIII. stoletja živelo še dokaj skromno, je pričelo hlepeti po sijaju. Na križarskih vojnah

so se vitezi in drugi velikaši navadili orientalskega razkošja in ga uvajali v svoje gradove. Tudi lovi so postajali vedno bolj sijajni. Dragocena oblačila ter z dragulji in zlatom obloženo orožje sta jela nadomeščati prvotno preprosto opravilo. Lovi so postali družabne prireditve in v tem času se je tudi uveljavilo načelo, da je lov izključno plemiška pravica.

Lov je postal razvrat ter morija in mučenje živali. Ne vemo, če so naši predniki v davnini lovili tudi s sokoli. Gotovo pa je, da poznejši tlačani, ki mu je bil lov predvsem pridobivanje hrane, za sokolarjenje ni imel posebnega smisla. Za plemstvo pa je bil ta lov posebno razkošje in najstarejši zapisi o njem segajo v VI. stoletje. Posebno se je sokolarjenje razmahnilo po križarskih vojnah, ko so se vitezi seznanili z orientalskimi načini tega lova.

V XIV. stoletju je postal lov za plemstvo družabna obveznost, zunanji znak veljave in imenitnosti ter vladarjev regal. Fevdalci so morali za pravico do lova plačevati svojemu deželnemu knezu ali vojvodi posebno pristojbino in podložniki sploh niso smeli več loviti. Če so lovci, ki so jih imeli nekateri imenitniki kar po več desetih, tedaj zalotili tlačana na lovu, je bil telesno kaznovan in je moral plačati visoko globo. Če pa se je znova spozabil, je bila milostna kazen ječa, kajti nepopoljšljive divje lovce so privezali jelenom na rogovje, ali pa so nesrečnika zašili v jelenjo kožo in spustili nadenj pse, da so ga raztrgali.

Ne samo lov, celo odvrčanje divjadi z njiv je bilo najstrožje prepovedano. Tlačan ni smel postaviti ograje okrog svojega zemljišča. V gozdovih se ni smel pobirati želod, kostanj in žir, celo lesnike so morale ostati za divjad in paša je bila zabranjena.

Do XVI. stoletja ni bilo nobenih posebnih predpisov o lovu. Veljalo je nenapisano pravo, ki ga je vsak zemljiški gospod krojil kot se mu je zdelo prav. Le vladar si je lahko jemal svojo pravico in si je predvsem lastil bogate revirje velikega lova, h kateremu so tedaj prištevali jelene, kozoroge, gamse, rise, volkove in medvede. V teh revirjih, ne glede na to, čigavo je bilo zemljišče, je lahko lovil le on. Prav tako si je pridržal boljše revirje malega ali poljskega lova na zajce, jerebice in drugo perjad. Vendar so plemstvu kljub temu še ostala razsežna lovišča, da se je lahko po mili volji posvečalo lovu.

Lovili so kot v davnini ob vsakem času. Vsak grad je imel tudi posebno oboro, v kateri so gojili predvsem medvede, jelene, divje prašiče, srnjad in gamse ter razno malo divjad, da je bila pri roki za kuhinjo pa tudi za zabavo. Posebno priljubljene so bile igre, ko so iz take obore na zaprto grajsko dvorišče nagnali kakšno divjad in nanjo naščuvali pse, da so jo raztrgali in tudi sami »viteško« ubijali.

S časom so se te igre preživele. Tudi divjad je z nastankom novih naselij in krčenjem gozdov postajala bolj redka. Veliki in sijajni pogoni so se prirejali le ob posebnih priložnostih, ker so kljub zastojnemu tlačanskemu delu stali mnogo denarja. Tega pa razsipno plemstvo kljub ogromnim dohodkom, nikoli ni imelo na pretek.

Z izumom strelnega orožja so se spremenili tudi načini lova. Vendar so šele v začetku XVI. stoletja prišle v rabo dobre in za lov priročne puške, ki pa še dolgo niso mogle zamenjati dotlej navadnih samostrelav. Množično uničevanje divjadi z gonjami v grajske ribnike in druge vode, sicer še ni prenehalo, posamezni plemiči pa so jeli bolj ceniti zalaz in čakanje ter manjše pogone z gonjači ali goniči. Tudi lov na medvede in divje prašiče, posebno na merjasca z ostnom, je spet prišel do veljave. Nastalo je tudi zanimanje za kozoroge in gamse, ki so jih dotlej zaradi težkoč in nevarnosti v gorah plemiči bolj malo lovili. Zato so jih tembolj redčili tlačani, ki so vsaj v gorskih višavah uživali poslednje ostanke svoje svobode. Tudi na poljskem in vodnem lovu so se poleg sokolov pričele uporabljati puške, saj lov v mreže zaradi dolgotrajnih priprav ni bil posebno zabaven in ne vedno uspešen.

Vso to preobrazbo je povzročil veliki lovec in poznejši cesar Maksimilijan I., ki je vladal od leta 1493–1519. Zgodovinarji so ga poimenovali poslednji vitez. Njegovo latinsko pisano delo *De artem venandi* (O umetnosti lova) je imelo odločilen vpliv in plemstvo, ki je v vsem, vsaj na zunaj, hotelo posnemati svojega vladarja, četudi se je moralo v sijaju zelo omejiti. V dobi turških vpadov in večnih davkov, ki jih je terjal cesar, so zemljiške gosposke komaj še mogle kaj stisniti iz svojih podložnikov.

Lov je seveda še vedno ostal fevdalni privilegij. Zemljiški gospodje so lovske tatove kaznovali z najhujšimi kaznimi ali s prodajo krivca na beneške galeje. Za plemstvo je bil lov le zabava, med tem ko je bil za podložnike življenjska potreba in zato divjega lova že tedaj, kljub najhujšim kaznim nikoli ni bilo mogoče zatreti. Razen tega, da je skoraj vsak kmet nastavljal zanke za srnjad, zajce in jerebice ter razne pasti za kožuharje, so se pogosto družili v tolpe in prirejali prave pogone na divjad. Grajski lovci s bili proti takim dobro oboroženim skupinam brez moči in ti na videz tako pohlevni podložniki, niso niti najmanj oklevali obesiti kakšnega lovca za pete nad mravljišče, če jim je prišel v roko.

Najstarejši cesarski lovski patenti iz leta 1556, 1557 in 1565, že omenjajo divji lov in kazni zanj. Obenem pa tudi izrecno prepovedujejo, da bi zemljiške gosposke oddajale veliki lov v najem ali v zakup neplemiškim osebam, niti da bi dovolile odstrel divjadi velikega lova svojim podložnikom.

Lovna in ribolovna pravica je bila, razen v nekaterih javnih vodah, ki so veljale za proste in je v njih lahko vsakdo ribaril, zvezana z zemljiško lastnino. Svobodnjaški kmetje, ki niso bili podložni nobeni gosposki, bi torej smeli prosto loviti po svojem posestvu. Toda plemstvo še malo ni spoštovalo teh pravic in je lovilo tudi po posestvih mest, trgov, župnij in samostanov in so zato nastajali dolgotrajni spori, ki jih je morala reševati cesarska pisarna.

V nemirnih časih XVI. stoletja, ki ga označujejo turški vpadi, kmečki upori in verska reformacija, pogosta lakota ter kuča, je bila vsa uprava v neredu. Nikomur ni bilo mar za cesarske patente in v tej dobi je stalež divjadi silno nazadoval. Zaradi turške nevarnosti so podložniki morali imeti orožje in so puške seveda rabili tudi za lov, da so se v stiski lahko preživeli.

Velika punta 1515 in 1573, najsi sta bila s surovo silo zatrta, sta poučila plemstvo, da ne kaže preveč stiskati tlačane, še posebej pa jih ne ovirati v lovu, kjer se je zemljiški gosposki škoda še najmanj poznala. Tako so se lovišča v tem obdobju polagoma praznila in močno so trpeli tudi cesarski revirji. Zato je cesar Ferdinand II. kot deželni knez 1619 izdal za Štajersko posebno uredbo o lovu in ribolovu, da bi se odpravile nerednosti, nelovski nastopi in spori zaradi lova in ribolova med deželami, plemstvom in podložniki.

Stare listine so po navadi skope in nejasne. Ta uredba pa, ki je prejkone veljala tudi za Kranjsko in Koroško ter Goriško s Trstom in Istro, torej za vse slovensko ozemlje, nam daje popoln pregled o stanju lovstva v naših krajih v začetku XVII. stoletja.

Cesar si je še nadalje pridržal regalna lovišča velikega in malega lova, odredil pa je lovni čas za veliko divjad. Jeleni so se smeli upleniti le v času od 24. junija do 1. septembra, košute in gamsove kože pa so bile v krajih, kjer jih je bilo le malo, sploh zaščitene, dokler bi se stalež spet ne zboljšal. Tudi mlada jelenjad se ni smela loviti od 24. decembra do 29. septembra, gamsi pa ne pred 25. julijem. Uredba je sicer dopuščala razne izjeme in je bilo imetnikom velikega lova dovoljeno, da so za vzgojo lovskih psov in lovskega osebja ter za razne slavnosti smeli tudi izven lovnega časa odstreliti po en kos jelenjadi, divjega prašiča ali gamsa.

Podložniki in vsi ostali, ki niso imeli pravice do lova, niso smeli puščati gonečih psov v lovišča in so jih morali držati privezane ali jim obesiti krepolec, ki jim je preprečeval gonjo divjadi.

Uredba je nadalje skušala odpraviti spore med lovskimi sosedi, da bi si ne kratili lovskih pravic s prirejanjem pogonov na zajce in lisice v revirjih z jelenjadjo, posebno pa ne v globokem snegu, ko divjad ne more bežati in zato imetnik ali upravičenec velikega lova trpi škodo.

Ranjeno divjad je smel lovski upravičenec zasledovati tudi v tuje lovišče in jo tam sam ali po svojih lovcih upleniti, toda le do mraka istega dne, ko je bila ranjena. Sicer pa je moral obvestiti upravičenca, v čigar lovišče se je zatekla, da ni brez koristi propadla.

V lovišču, kjer je imelo več upravičencev enake lovske pravice, je bil prvi, ki je bil na mestu in je našel sled divjadi, edini, ki je smel tisti dan loviti. Vsak upravičenec je tudi moral svoje lovske pse — imenovani so bili hrti, prepeličarji ter psi za lov bobrov in vider — vidno zaznamovati po desnem boku med sprednjimi in zadnjimi nogami, da so se razlikovali od drugih psov, katerih lastniki so bili upravičeni do lova.

Lisice so se smele loviti ob vsakem času, prav tako je smel vsakdo pobijati medvede, rise in volkove, toda uplenjeno zver je moral oddati lovskeemu upravičencu. Jerebice so smeli podložniki loviti le s posebnim dovoljenjem lovskega upravičenca. V cesarskih revirjih velikega lova, kjer so sicer imeli deželani pravico do malega lova, so smeli njihovi lovci loviti malo divjad le v zanke in druge nastave, ker je bilo nošenje pušk v cesarskih revirjih dovoljeno zgolj deželanom.

Medvede, rise in volkove so torej podložniki lahko zatirali le v revirjih svojih zemljiških gosposk, celo brez vednosti imetnika ali upravičenca, v cesarskih loviščih pa so pod nadzorstvom lovca smeli kopati le jame za medvede in volkove.

Tako je cesar kot deželni knez dobro varoval svoje lovske pravice. V njegove revirje velikega lova, razen njegovih lovskih uslužbencev, nihče ni smel s puško. Mali lov v teh revirjih, če je imel ta privilegij, pa je smel izvrševati z orožjem le deželan sam. Od vsake kite v mrežo ujetih jerebic, četudi jih je bilo samo 6, je bilo treba vselej spustiti po en par, če jih je bilo 12 dva para. Loviti so smeli le, ko so bila legla godna. Divje race in gosi so s pristankom svoje zemljiške gosposke, kjer je ta imela pravico do malega lova, lahko streljali tudi podložniki.

Lov s sokoli, pogoni na divjad, zalaz, postavljanje vabnikov za lov ptičev v mreže in na limanice, je bil v splošnem pridržan le deželanom in njihovim uslužbencem ter s posebnim dovoljenjem tudi podložnikom. Vendar so imeli plemiči, ki sicer niso bili deželani, na lastnih zemljiščih in tlačanskih posestvih prav tako loviti, enako tudi mesta in trgi na svojih imetjih, če je bilo to od pamtiveka v navadi.

Ponekod so smeli podložniki prosto loviti le ptiče na svetu svoje zemljiške gosposke ali na gmajnskih zemljiščih. Na teh pa je smel loviti ptiče tudi podložnikov zemljiški gospod, toda z omejitvijo, da svojih lovnih naprav ni postavil preblizu podložnikovih.

Predpisi o ribolovu so bili manj zamotani. Prepovedane so bile mreže in saki s premajh-

nimi okenci in lov rib, posebno postrvi; ob drsti in nedorasle ribe so morali ribiči metati nazaj v vodo. Zemljiška gosposka in drugi upravičenci so morali še posebej paziti, da tudi v prostih vodah, kjer je bil ribolov vsakomur prost, niso ribarili potepuhi, ki niso bili podložni nobeni gosposki in so prodajali ribe krčmarjem ter drugim osebam in si tako iz ribolova kovali dobiček.

Vsa ta cesarska uredba je odraz časa, v katerem je bila izdana. Stari privilegiji in priposestvanje, potem pravice, zvezane z opravljanjem raznih javnih služb, vladarski regal in razne enklave na posestvih zemljiških gosposk — vse to je ustvarjalo nerazrešljivo zmedo glede lovnih in ribolovnih pravic. Po več zemljiških gosposk je imelo enake pravice na istem lovnem področju in uredba je mogla le priporočati, naj se prizadeti v nastalih sporih mirno poravnajo in naj skušajo ostati v dobrem sosedstvu.

Podložniki so imeli, toda le ponekod, pravico izrecno le do lova ptičev in do ribolova v prostih vodah, a tudi nepodložni kmetje niso smeli vselej prosto loviti po svojih posestvih. Le mesta in trgi so bili izvzeti, toda plemstvo je še nadalje posegalo čez svoje meje in pravice. Najsi so bile za lovske prestopke zagrožene še tolikšne kazni, so bile tožbe vse preveč dolgotrajne in drage, da bi prizadeti iskali zadoščenja na sodiščih.

Uredba je bila izdana v najboljšem namenu, toda izven cesarskih revirjev je bolj ali manj ostala le na papirju. Kranjski deželni stanovi, ki jim je bila poslana v pretres, so jo odrinili v kraj in pozabili sklepati o njej, da so glede lova še naprej lahko gospodarili po svoje, čeprav so jo vsaj v cesarskih revirjih upoštevali, da bi si ne nakopali vladarjeve jeze.

Vendar tudi na Štajerskem, kjer je bila uredba za vsakogar obvezna, ni bilo vse v redu. To dokazuje druga cesarska uredba glede lova, ki je bila izdana 1641. Plemstvo se je zavedalo svoje moči, kajti deželni stanovi so odobrvali cesarju davke. Zemljiške gosposke so hotele nemoteno vladati na svojih posestvih in so tudi lov imele za svojo zasebno stvar, v katero naj bi se niti deželni knez niti cesar ne vtikala.

Podložniki so v XVII. stoletju še naprej dajali desetino, plačevali davke ter opravljali navadno tlako ter lovsko tlako. Prav tako so tudi lovili, bodisi s pravicami ali brez njih, kot nekdanj.

Tlačan je imel lov za svojo naravno pravico, ki se ji kljub vsemu plemiškemu nasilju nikdar ni odrekel. Zaman so bile najhujše kazni in prav v XVII. stoletju se je divji lov razmahnil kot menda še nikoli prej. Strelno orožje je že zdavnaj zamenjalo samostrele in skoraj v vsaki hiši je bila spričo nevarnih časov kakšna puška. Seveda ni bil prav vsak kmet tudi divji lovec. Okrog gradov ni kazalo pokati po jelenih in nastavljeni zank drugi divjadi, toda v bolj od-

daljenih naseljih in na rovtih je daleč od valptov, logarjev in lovcev domovala široka svoboda. V teh divjinah je bilo še vedno dovolj divjadi. Davni predniki, ki so se bili naselili v gorah, so morali včasih prav zaradi divjadi zapustiti z muko pridobljene krčevine, ker jim je sproti uničila vso setev, zveri pa so poklale živino in drobnico. Te zapuščene kmetije je spet prerasel gozd in v starih listinah so se ohranila pričevanja na take zaselke na Menini planini, na Peci in v ostalih Karavankah, v zgornji Savinjski dolini, na Bovškem ter pod Kaninom. Poznejši naselniki na teh nekdanjih kmetijah pa niso omagali, ker so dolinske vasi ob glavnih prometnih zvezah skoraj sproti požigali Turki, pobijali ljudi in jih odvajali v sužnost. V varnem zavetju gora so kmetje sprejeli boj z naravo ter znova pričeli krčiti gozdove za pašnike, senožeti in njive. Puške so trebile zveri bolj kot so jih volčje in medvedje jame in tudi risi ter divje mačke niso ušle nasekanemu svincu. Padala je seveda obenem tudi srnjad in jelenjad, a zemljiška gosposka je morala popuščati, ker bi sicer ne dobivala desetine, ne davkov in drugih dajatev, če bi podložniki zaradi divjadi spet morali zapustiti pridobljena zemljišča. Tako so si gorski in v samotah živeči kmetje, ki so bili sicer podložniki, nekako priposestvovali nezapisane lovske pravice in so se upirali vsakršnemu posegu vanje.

Cesar Maksimilijan je še lovil kozoroge. Lovska uredba Friderika II. pa ni več omenjala te plemenite divjadi, ki je medtem ni morda zatrla lovska sla, temveč praznoverje. Kozorogom se namreč delajo v želodcu nekakšne krogle iz neprebavljive smolnate tvarine v hrani in te krogle so poleg srčnega križa, hrustanca v srčni mišici, iz davnine veljale za čudodelno zdravilo, ki se je odtehtavalo z zlatom. Dokler so lovci sledili to divjad zgolj z lokom in samostrelom, se je kljub neprestanim pogonom in zalezovanju lahko še obdržala, strelno orožje pa ji je napovedalo smrt.

Zaradi krčevin in požarov se je divjad umikala vedno bolj v gozdove in više v gore. Tako so kmetje tudi v samotah nazadnje le premogli divjad, ki je že mnogo prej pričela zginjati iz obljudenih dolin. Ljudstvo se je namnožilo, ko so ponehali turški vpadi; zrasla so nova naselja in gozdovi po nižavah so se zredčili. Velika divjad, posebno jelenjad, se ni več potikala okrog hiš. Gospoda je morala poslej na veliki lov v gorske gozdove.

V tridesetih letih, ki so 1671 potekla od uredbe Friderika II., so bile zaradi spremenjenih lovskih razmer že potrebne nove generalije in dopolnila k tej uredbi in 1695 je cesar Leopold I., kot štajerski deželni knez, izdal povsem nov lovski red za te dežele. Friderik II. je še upošteval deželne stanove in je svojo uredbo iz 1619 izdal v soglasju z njimi. Leopold I. pa je deželne

stanove preprosto prezrl in je poskrbel le za svoje deželnoknežje pravice. Predvsem je med drugim odredil, da se smejo odstreljevati le jeleni deseteraki, izjemoma pa osmeraki, če so po svoji velikosti in teži godni. Lovno dobo za jeleno je določil na čas od 24. junija do 15. avgusta. Posebej je bil dovoljen odstrel dveh velikih jelenov za binško in na dan sv. Janeza Krstnika, toda ne na pogonih. Mnogo strožja so bila tudi določila glede zasledovanja ranjene velike divjadi v cesarska in druga lovišča. Zrele, po lovsko povedano, kapitalne košute so se smele upleniti od 15. novembra do 6. januarja, prav tako divji prašiči. Druge divjadi ta lovski red sploh ni omenjal.

Cesarju Leopoldu I. je šlo le za rdečo in črno divjad — jelene in divje prašiče in njegov lovski red je znova ponavljal določbe prejšnjih patentov, da se lovišča s to divjadjo ne smejo oddajati v zakup neplemiškim osebam, predvsem pa ne kmetom, ker bi se z lovom odvrčali od svojega dela, iztrebili bi divjad in potem postali divji lovci. Prav tako ni smel lastnik ali zakupnik velikega lova dovoljevati odstrel divjadi velikega lova svojim podložnikom, temveč le dvema svojim lovcev, ki sta morala biti predhodno javljena cesarskemu nadlogarju, sicer je bila kazen 100 tolarjev.

Deželni stanovci, torej visoko in bogato plemstvo, ki je samo imelo obsežna lovišča, je svojemu knezu in cesarju nagajalo, kjer je le moglo, ker mu je ta kratil stare pravice in izdajal svoje patente in generalije mimo deželnih stanov. Cesar je namreč moral zahtevati, da mu zemljiške gosposke za njegove love na divje prašiče in jelenjad, dajejo za gonjače svoje podložnike. Ti so morali priti v določenem številu in z vozovi kamorkoli je bilo določeno. To je veljalo tudi za pogone na volkove, ki jih je smel cesarski nadlogar prirežati tudi v loviščih, ki so bila dana v zakup.

Kako malo so zemljiške gosposke upoštevale prejšnje lovske patente, kaže ponavljanje odredbe glede spuščanja psov v gozdove, nabiranja gozdnih sadežev in paše. Cesar je potem ugotavljal, da kmetje in podložniki celo na pobudo svojih zemljiških gosposk, v cesarskih revirjih strašijo in preganjajo divjad in jo gonijo s psi ter si pri tem soseske celo med seboj pomagajo.

Zemljiški gospodi seveda ni bilo vseeno, če so cesarski jeleni in divji prašiči popasli ali razrili podložnikom setev, ker so same potem utrpeli na desetini in so zato dopuščale, da so kmetje okrog svojih zemljišč postavljali koničaste ograje, da se je divjad, ki je hotela čeznje, na njih nabodla in poginila. Cesar teh ograj sicer ni prepovedal, ukazal pa jih je znižati in odrezati nevarne konice, da se je jelenjad še nadalje lahko pasla na stroške kmetov in zemljiške gosposke. Enako ni bilo dopustno kakor-

koli zaustavljati stečin velike divjadi, postavljati strašila in trebiti goščave. Skratka, kmetje — bodisi podložniki ali zemljaki so bili na milost in nemilost prepuščeni tropom jelenjadi in divjih prašičev, ki so jim uničevali letino.

Ta lovski red je moral vzbuditi odpor. Najsi je bila za vsak najmanjši prekršek kazen 100 tolarjev, kar je bilo za tiste čase ogromen denar, se ga zemljiške gosposke s podložniki vred niso držale. Cesar je zaradi svoje lovske zabave omejeval sekanje lesa v svojih revirjih velikega lova, povsem pa je prepovedal krčiti ali trebiti gozdove in postavljati nova bivališča, tako da je popolnoma zatrl naseljevanje.

Poginule divjadi ni smel nihče pobirati, temveč je moral najdbu javiti najbližjemu cesarskemu logarju. Celu odpadle jelenje roge je bilo treba oddati gozdarskemu uradu. Kdor pa je poginulemu jelenju odvzel rogovje, je bil kaznovan enako kot divji lovec.

Kljub vsem višjim in nižjim lovskim mojstrom in drugim stopnjam cesarskih lovskih služb in gozdarskim uradom z nadlogarji in logarji, ki so nadzorovali gozdove, so podložniki še naprej lovili po svojih domnevnih pravicah in starih navadah. Divjačina, kože in kožuhi iz cesarskih revirjev, so bila redno tržno blago, posebno še, ker so bila lovišča zemljiških gosposk v tem času zaradi neenakomernega lova že močno izčrpana. Prav zaradi tega je skušal cesar z zagrožitvijo svoje nemilosti obvarovati divjad, ki je iz njegovih prehajala v sosednje revirje in je v teh zato prepovedal postavljati slance in krr-išča, ki bi jo utegnili privabljeti.

(Konec pride)

Foto J. Cigler

Ledene plošče na Muri

Ludvik Marič

Vedno me je mikal lov na divje race in to iz več vzrokov. Imel sem malo priložnosti za lov nanje in to v revirjih, kjer jih ni bilo preveč in še te težko dosegljive. Danes ne lovim več ob Muri, kjer sem včasih preživel prav prijetne lovske ure. V revirju, kjer sedaj lovim, so race tako redki gostje, da me vedno nepripravljenega presenetijo. Pa jim privoščim, saj te so naše »domače« mlakarice.

Četudi race gnezdiijo v našem lovišču ob zaraslih gramoznicah ali odročnih jarkih, jih ob izteku lovopusta ni več tam. Presele se v rokave ob Muri, kjer je poleti prava neprehodna džungla.

Kljub temu, da v revirju zagotovo ni rac, ob pričetku lova nanje obhodim s psom vse koticke. Potrebna vaja je to za psa in za mene, saj se tedaj že približuje lov na poljsko perjad. Roke se vadijo v držanju puške, noge pridobivajo na vzdržljivosti, živci se utrjujejo v potrpežljivosti in urijo s refleksu. Mimogrede ponavlja pes vaje, ki jih je že nekoliko pozabil in pridobiva na kondiciji, saj je vodno delo izredno naporno. Zato se odmori priležejo obema. Po mlakah je voda kar topla, dno je na debelo pokrito z blatom, ki poleg rastlin zelo ovira gibanje. Nikoli ne pozabim sneti psu ovratnika. To je pravilo, ki se ga tudi jaz nisem držal, dokler me ni prepričala praksa. Pes je šaril po zapuščenih gramozni jami, porasli z bičevjem in vrbjem, ki je štrlelo s svojimi polomljenimi vejami in rogovilami prav po filmsko divje iz vode. Da bi sam lovec hodil po taki džungli, je bilo izključeno. Naenkrat sem zaslišal cviljenje psa in značilno enakomerno plavanje na mestu. Hude slutnje so se me polotile. Stekel sem na preglednejše mesto in v uel psa, da se obupno bori z vodo, ne da bi se mogel premakniti. Vrbina rogovila se mu je zataknila za ovratnik. Hitro sem zmetal obleko raz sebe, zadržal le škornje in se podal v nezaželeno kopel, da sem poln prask, rešil psa utopitve. Vse to bi si lahko prihranil, če bi mu bil snel ovratnik. Kaj lahko se pes zatakne na kraju, kjer mu ne moremo na pomoč, bodisi zaradi visoke vode, če nismo večji plavalci ali zaradi močvirnega dna, ki nas pogubi. Ne bi rad doživel, da bi pes moral utoniti pred mojimi očmi. Zlasti rokavi ob Muri imajo zamočvirjeno blatno dno in če si sam, imaš neprijeten občutek, ko gaziš po njih. Vakuum vsesa gumasti škorenj v blato, da ga ne moreš izvleči in se pri poskusu, da bi se iztrgal, le globlje pogrezaš. Od časa do časa moraš pobegniti iz sence na sončni travnik pred nadležnimi komarji. V mlakah mrgoli pijavk in je priporočljivo, da gaziš po vodi s starimi hlačami, potegnjenimi čez škorenj, sicer pijavke mimogrede posesajo »sla-

bo« kri. Pri svojih obhodih sem večkrat našel ob mlakah ljudi, ki so držali gole noge v vodi, da so se nanje prisesale pijavke ter jih tako nabirali za zdravilne namene.

V začetku jeseni sem streljal s šibrami št. 12, pozneje s št. 10 in samo pozimi s št. 8. Pozimi, ko zaradi ledene vode nisem uporabljal psa za donašanje, sem vedno imel s seboj kakih 20 m dolgo močno špago. Če je raca padla v mirno vodo, sem privezal na špago kakih 50 cm dolgo vejo z rogovilami, vrgel rogovilo čez raco in jo potegnil k bregu.

V najlepšem spominu pa so mi lovski sprehodi na race ob Muri pozimi, ko se je sneg lesketal v soncu, nebo brez oblakov pa je bilo modro kot nikoli poleti. Ob trajnem hudem mrazu so zamrznili potoki in mlake po ravnini pa tudi Blatno jezero in druge vode na severu. Race so se ob takih primerih v večjem številu ustavljale na Muri in na nekaterih rokavih Mure, ki nikoli ne zamrznejo. Mura ob trajnem hudem mrazu zamrzne. Ledene plošče se zbirajo, strnejo in ustvarijo ledeni most čez Muro. Drzni ljudje hodijo tedaj čez ledeni oklep Mure, ki pa ni gladek led, ampak ves robot in kotanjast od nametanih štrlečih ledenih skal. Ta led, zameten s snegom, je kaj lahko usoden za predrzneže. Nekateri deli Mure so prosti ledu in tam Mura močno dere in se po nekaj sto metrih zopet skrije pod led. Stalno se sliši pokaenje ledu, trenje plavajočih ledenih plošč, pošasten trušč, ki

ga povzročajo plošče pod ledenim oklepom. Ob tem času je Mura lepo zelena, ne grdo črna kakor poleti, kar ji daje še bolj nevaren videz.

Race čepe kot velike črne pike, navidezno brezbrizno, na robu ledu sredi Mure. Vendar se dvignejo, če le zaslutijo kaj sumljivega. Večkrat se kakšna pelje na plavajoči ledeni plošči. Četudi se prikradeš na strelno razdaljo, nima smisla streljati, ker je malo verjetno, da bi jo pobral. Najčešče se zvrne v vodo in hiter tok jo odnese. Če se dvignejo, lete največkrat visoko nad strugo. Če včasih katera leti nizko, nudi priložnost za dober strel. Toda vseeno bi bilo nelovsko, ker bi plen verjetno odnesla Mura, psa poslati v deročo ledeno vodo pa je prenevarno. Brezsrčno je tudi, če pošljemo psa na tanek led po raco. Če se udre, ga največkrat ni mogoče rešiti.

Zato sem skrit na bregu le gledal take race in užival ob pogledu na zelene glave racakov, ki so švistali nad Muro, večkrat tudi nad obrežjem, vendar tako visoko, da so bili varni.

Če rac nihče ni vznemirjal, se je često skrivala ob bregu odprte struge kakšna raca. Večkrat sem v snegu prav tiho prišel do takega mesta. Če je zletela tik ob obrežju proti vodnemu toku, sem tvegala strel. Pripravljeno sem imel vedno dolgo preklo, da sem raco, ki jo je ob bregu počasnejši tok nosil s seboj, spravil do brega. V smeri toka nisem nikoli streljal, ker bi voda raco odnesla, preden bi ob vodi priteklo do nje.

Nekoč sem tako sklatil lepega racaka, ki pa je bil slabo zadet in je malo predaleč padel od brega. Znano je, da moraš na raco streljati dokler giblje, sicer je vprašanje, če jo boš obesil na zanko. Racak je svojo blestečo zeleno glavo držal pokonci in plaval proti bregu, kar je bilo v mojo korist. Seveda sem čakal s pripravljeno puško, da drugi streljam, ko priplava v bližino brega. Toda racak je bliskovito zginil pod gladino, da se skrrije pod ledenimi ploščami ob bregu. Šel sem na mesto, kjer je zginil in s krajšo palico preiskoval pod ledom, če bi ga staknil. Za vsak primer sem imel v levi roki pripravljeno puško, če bi se racak pokazal. Nenadoma se mi pod nogo odlomi kos ledu. Toda refleks je bil dober. Bliskovito se obrnem, tako da sem padel s trebuhom na obrežje in so se le noge pogreznile v ledeno vodo. Pri tem sem imel še veliko srečo, da je puška padla pod mene in je ni pogoltnila Mura. Seveda je bilo lova konec.

Mura ima rokave, ki tudi v najhujšem mrazu ne zamrznejo. Ljudje pravijo, da so to »vretine« (izviri). Nekateri so zelo globoki, drugi neprehodna močvirja. Na nekaterih se sicer zopet napravi led, ki se pa od tople vode na spodnji strani zmehta in se kar na lepem udre pod teboj, ko hočeš čezenj. Na teh odprtih rokavih vedno najdeš po kakšno raco. Našel jo je tudi moj znanec. Padla je prav na tak led. Počasi se je pomikal po ledu proti raci. Nenadoma se mu

led udre in padel je v globoko vodo, kjer ni segel do dna. Začela se je obupna borba, da bi se skobacal na led, ki se mu je sproti lomil. Njegove obupne klice na pomoč, je dušil tuleči sever. Ves izčrpan se je končno skobacal na trdna tla in se zatekel v najbližje hiše. Obleka se mu je medtem spremenila v leden oklep. Šele ko je bil na varnem, se je spomnil puške, ki je ostala na dnu zahrbtne globeli. Preoblečen in okrepčan se je z nekim moškim vrnil in sta z grabljami na dolgem drogu srečno spravila puško iz vode. Zato je varneje, če gresta na tak lov dva, četudi se tedaj ne moreš predati opazovanju tako kot če si sam.

Mnogokrat sem počakal mrak ob kakem rokavu Mure. Ko se v mraku jamejo oglašati zvonovi iz bližnjih vasi, po izročilu nastopi trenutek, da stisneš puško s premrlimi prsti. V daljavi že tu in tam odjekne strel in me zmoti v sanjaranju. Spet se poveča upanje, da vsak trenutek čofnejo pred menoj v vodo race. Potrebno je hitro ravnanje in seveda z nekaj lovske sreče, da obmiruje kakšna raca na gladini, ki se temno zrcali. Za dvajset minut je temna noč. Ozračje nad menoj je polno žvižgajočih peruti, polno vakanja racakov in tudi gaganja gosi. Ne spuste se vedno na vodo pred menoj, temveč hite pod okriljem teme drugam za skopo hrano.

Ko januarja mrzli vzhodnik zavija čez zasnježena prekmurska polja, žvižgajo po Muri ledene plošče, se butajo med seboj, škripajoč se drgnejo in pokajo. Tedaj občutiš spoštovanje do te silne vodne žile, prav kakor spomladi, ko se razlije na široko, da odnaša bregove in požira izpodkopano drevje.

Toda pripravljajo se načrti, da z jezovi in nasipi ukrote njeno divjo moč. Več elektrarn bo zavrlo njeno sproščenost. Vodni režim na Muri se bo spremenil. Kako bo tedaj z racami, ali bodo še našle dovolj primerne življenjskega prostora? Rad bi še gledal kovinski blesk racakov, obžarjenih od hladnih žarkov zimskega sonca. Ob takih doživljajih se počutiš zadovoljnega in osveženega, ko se vrneš domov z ivjem pokrit, četudi s praznimi zankami.

»Za njega dni«

J. L. — Francoz

Naš dolenski rojak Josip Jurčič piše nekje, da se mora — po Walterju Scottu — vsaka dobra povest začeti v krčmi. Kaj bi bilo z lovom in lovci, če bi ne bilo te, nad vse koristne krčmarske ustanove. Kje naj bi se kovale vse mogoče resnične in latinske lovske zgodbe, če ne pri čaši vinca, tistega dobrega starega dolenskega cvička, ki ti po trudapolnem lovu ogreje premrle ude in ti gre v glavo le toliko, da ti poživi sicer premalo bujno domišljijo. Kako bi bil mogel Ivan Tavčar spisati najlepšo lovsko povest »V Zali«, če bi ne bilo rujnega vinca in po vincu oblikovanih lovskih tipov. Saj je vsaka lovska dogodivščina, pa naj jo je pričaral sveti Hubert ali sveti Martin, zalita s steklenico tega zemeljskega daru, ki nas tolikrat ponese iz te doline solz v zelene goščave in včasih tudi v višave. Če se takemu navdušenemu nastrojenju pridruži še ubrana, iz našega življenja vzeta pesem, kaj hočete še lepšega. Saj ne hodimo v krčmo zaradi krčme, redko zavoljo krčmarice, temveč zaradi dobre kapljice, ki nam teče. Kakor ni dober pridigar, ki mu ne teče beseda in ne samaritan, ki nima usmiljenja, ni sladka ljubica, ki nima daru za ljubezen, tako ni dober lovec, ki z užitkom ne popije nekaj čaš vina. Vse gorje slabih in nemogočih predpisov o lovu izvira od onih

nesrečnikov, ki jim ni dano, da bi se poživali od najplemenitejšega, kar nam zemljica daje.

No, k tem zadnjim gotovo ni spadala štiriperesna deteljica, ki se je zbirala vsako nedeljo popoldne pri tedaj še kar brhki vdovi, Kristanovi mami. Saj je bil poleg res dobrega vinca vedno na voljo krčmarice lepi glas, če se je oglašila pesem. Pa so bili tudi res pevci: stric Kovačev Nacek in stric Valdi. Midva z očetom sva bila kot pevca bolj drugovrstna, sva pa kot pivca toliko več zalegla. Mimogrede moram povedati, da sta bila strica Nace in Valdi »Amerikanca«. Prvi je šel v Ameriko kot fant in se je vrnil z zelo pametno ženo Marico. Ta je imela poleg drugih kreposti tudi dobro lastnost, da je strica Nacka, ki je bil po poklicu podkovski kovač, malokdaj zmerjala, če je pustil konja, podkovanega le na dveh nogah, samo da je mogel z nami na lov. Nikoli pa ni rekla žal besede, če je Nacek šel v krčmo, ampak je hišo zaklenila in šla z njim. To ti je bila prava žena! Stric Valdi pa je šel v Ameriko že oženjen dedec in pustil svojo Meto lepo doma, da se je sama ubijala z otroki. Ko se je iz Amerike vrnil, brez žene seveda, ker takrat nista bili v modi dve ženi, nikoli ne pomnim, da bi bila teta Meta spremljala strica Valdka kamorkoli.

Foto A. Koprivnikar

Tako je nedeljska družina pri svetem Roku imela le štiri dobre, res prav dobre glasove, dva moška in dva ženska, to je strica Nacka in Valdeka in teti Marico in Kristanovo mamo. Povedati moram, da so bili že takrat, ko se je tole godilo, stari že okrog 60 let, le jaz smrkavec sem bil dober študentek. Zato se spodobi, da spoštljivo govorim o stricih in tetah, čeprav smo se bili takrat kot dobri lovci in pivci, že zdavnaj pobratili. Vinček je bil torej dober, glasovi odlični, pevski spored se je nagibal h koncu, večer je legel na zemljo.

Praden bi šlo vse v pozabljenje, je bilo treba narediti načrt za ponedeljski lov, zakaj kje se je lepše prežene nedeljskega mačka kakor v gozdu. Tako je bil pri nas v jeseni in pozimi obvezen lov vsak ponedeljek zjutraj. In tako je bilo prav. Ko se domenimo za lov, zastoka krčmarica: »Pa vendar mi ustrelite lisico, že 22 kokoši mi je ta teden pobrala«. Moj oče, ki je bil včasih malo praktičen človek, pa po takratnem lovski zakupnik, reče: »Se bo zgodilo! Mama, le jajčno jed iz 22 jajc boš pripravila, ko ti prinesemo lisico. Za vsako kokoš eno jajce, pa vina povrhu, da se ne bo komu zaletelo.« »Bom, bom,« je hitela mama, »le ustrelite jo, bom, bom.«

Na križišču pred strica Nackovim domom smo sklenili, malo okajeni seveda, da gremo zarana v Bregarčkovo na lisico, da Kristanovi mami dokažemo, da smo lovci od fare.

Drugo jutro, ni se še dobro danilo, je že žvižgal pod oknom stric Valdi s svojim tigrastim Primanom. Menda sinoči ni bil dobro sprejet pri teti Meti, da je tako zgoden, si mislim, ko si manem oči še nekoliko »včerajšnji«. Žvižg na žvižg je pa le pomagal, da sem šel buditi očeta, ki je bil začuda zadovoljen, da gremo tako zgodaj, češ imam veliko dela, pa bomo lahko že ob sedmih doma. Sam sem šel po naše kužke. Imeli smo takrat zlato Diančico in Bizmarka, ki pa svojega velikega soimenjaka ni bil kar nič vreden. Kot dober in pravi lovec je stric Valdi ponudil iz čutare požirek »beraške korajže« češ, da se priveže jagrovska duša, in hajdi v troje k stricu Nacku. Ne vem ali se ga je bil Kovačev stric včeraj tako nabral, da je pozabil na kokoši, lisico in jajca ter vino ali se mu je zahotelo po zaslužku, ko mu je kmetič na vse zgodaj prignal konjiča za podkovanje. Resnica je bila, da je pred kovačnico stal privezan konjiček, stric Nace pa je z velikim usnjatim predpasnikom in očali ravno netil ogenj na ognjišču s prvimi vzdihmi kovaškega meha. Ko nas opazi, pogleda preko očal konja in kmetiča, prime šop slame, ki je bila namočena v vodi, kjer je kalil železo, pogasi ogenj, odpne predpasnik in brez besede stopi v hišo. Ko se vrne s puško, reče kmetiču, da bo konjiček tudi zadovoljen, če bo bos počival kak dan, pa naj ga čez teden še enkrat prižene. Taki so bili naši lovci nekoč. Med tem sem

že odvezal njegovega debeloglavega Barija — ker je bil stric Amerikanec, je moral pes imeti ameriansko ime — in šli smo proti postaji.

Bregarčkovo je med njive in travnike kot polotok zagozden gozdič, kakih 500 metrov dolg in 150 do 200 metrov širok. Takrat je bila vse sama gošča in dobro se je dalo streljati pravzaprav le na cesti od postaje proti Dobu, ko bi tam ne bilo ljudi. Zato smo jo trije strelci pomaknili malo od ceste. Stricu Valdku pa smo naprtli pasje mrcine, da jih spusti na drugem koncu gozdiča. Komaj se dobro postavim in gledam, kje, kam in kod bi mogel streljati, že jo primaha »zvesti« Bizmark in išče okoli mene kakor da sem zgubil cekin. Kolnem in ga podim — zastonj. V tem zapoje na drugem koncu lepi glas Diance. Brž poprime nekoliko niže Perun, nato pa še bas Barija. Komaj so se ubrali kakor uglašeni cerkveni zvonovi, že počti tam doli, pok-pok, zvonjenje pa naprej. Stric Valdi je zgrešil. Najbrž je bilo že nekoliko preveč »beraške korajže«. Bizmark je sama pozornost, stoji pred mano kakor ptičar pred fazanom in čaka, poslušaj, čaka. Mrha, čakaj, danes jo boš skupil in tipljem, ali imam kak naboj št. 14, da mu ga pošljem v spomin in opomin. Medtem se ubrani glasovi bližajo, malo sem, malo tja. Verjetno je lisica, zajček bi šel naravnost, si mislim. Bizmark je kakor iz kamna. Zdelo se mi je, da je nekaj mignilo v gošči, desno pred menoj. Psi so daleč nižje na levo, morda se motim. Pogled na levo je zadostoval, da me je lisica zagledala prej in strel v grm ni bil gotov. Tedaj stopi v akcijo Bizmark, ne kot lovec naravnost na žival, ampak kot mrhar od strani, da je presekala lisici pot. Za las, da nista bila skupaj. Duhaprisotna lisica se je rešila s tem, da se je vrgla nazaj. Bilo je vse eno, lisica, pes, drugi strel in vse zdravo povrhu. Sedaj pa se je začel drug tempo, kajti Bizmark je bil gonič za stavo, če je bilo treba. Pa nič po sledu — nos na repu lisice. Če bi bilo na planem bi bil pravi angleški parforsni lov. Kar se je godilo sedaj, so bili bliski, misli.

Nekako v začetku druge polovice tega polotoškega gozdiča je bil lisičji grad, skupina kakih 20 globokih jazbin, pol v skali, pol v ilovici. Sicer v majhnem gozdu ne uženeš lisico tako brž v luknjo, a kadar je sila, kam pa hoče drugam. Stric Valdi se je ta dan pokazal dovršenega stratega. »Beraška korajža«, ki jo je bilo kar nekam zgodaj zmanjkalo, mu je dala navdih, da je obstrelil lisico in da bo šla v luknjo. Zato je tekel na ta lisičji grad, kar so mu še dopuščale kosti, odkar je bil v Ameriki »tramp«. Kakor je pozneje pripovedoval, si je komaj z roko obrisal čelo, ker mu je znoj zalival oči, ko je zaslišal moja dva strela. Psi, ki so gonili lisico, Diana, Perun, Bari, so bili komaj mimo njega, ko je bila lisica zopet pri njem, korak za njo pa Bizmark. Pok-pok in lisica je zgrešila luknjo,

strelu pa njo in Bizmarka. Toda mrha od psa ni odnehala. Lisica se zopet zasuče in po starem tiru ven iz pasti. Ampak to pot brez ovinkov, kajti Bizmark ne pozna šale. Prvi trije psički gonijo po vseh pravilih, po ovinkih, po katerih se je skušala lisica izmuzniti. Za njimi beži lisica, ki jo pritiska Bizmark kakor strela.

Mojega očeta smo bili postavili v sredo. Psi so pri njem, lisice nikjer, strelu pred njim, nad njim, zopet pred njim. Kaj naj drugega kakor da odstavi puško od lica. Tedaj sta pri njem že lisica in Bizmark za njo. Pok-pok — v grmovje. Lisica naprej, skoraj naravnost v zadnjice prvih treh psov. Sedaj se je sprožil pekel. Lisica znova nazaj pod mano. Strel nemogoč, ker so bili na kakih pet kvadratnih metrov psi in lisica. Že so zopet pri stricu Valdku, ki pa sedi na lisičini in se muči, da bi izvlekel iz puške tulec, kar ne gre in ne gre. Najbrž je bila vmes peklenska »beraška korajža«. V tem mu skoči lisica čez noge, psi čez glavo — ni časa poiskati drugo luknjo. Znova spreten lisičji manever, to pot nekoliko nižje. To, kar počno psi, ni več zvonjenje, ne lajanje, marveč peklensko rjojenje. Kako je sedaj stric Nace oddal oba strela ni nikoli natančno vedel. Menil je, da so ga od kovaškega ognja še bolele oči, kajti videl je samo nekaj rumenega, belega, rjavega in ker je že povsod pokalo, je že on sprožil, pok-pok.

Lisici je bilo menda zaenkrat gošče dovolj in jo je ubrala na travnik, kjer so lisičine v vodnem požiralniku. Toda delala je račun brez Bizmarka. Kakih 100 metrov po planem se je začela neenaka tekma in boj štirih proti enemu.

V lisičjem kožuhu kljub desetim strelom nismo našli niti ene šibre. K sreči smo zvedeli to šele pozneje. Pa tudi Bizmark jo je za to pot odnesel brez št. 14. Vse to je trajalo morda pet minut, največ deset. Vsi smo videli lisico po dvakrat, eden celo trikrat. Bil je najbolj razburljiv lisičji lov kar sem jih doživel.

Na bojno polje smo pritekli vsi zasopljani in z združenimi močmi komaj oteli s pokom in dimom priborjeno trofejo razjarjeni pasji drhali. Kaj bi rekli Angleži, ko bi nas videli?!

Zmagoslavno smo prinesli težko zaslužno trofejo naši krčmarici, vsi upehani in žejni. Nemalo se je čudila: »Joj, joj, ali ste jo, ste jo.«

Hitro smo naročili najnujnejše, da ne bi umrli od današnje in morda tudi od včerajšnje žeje. Saj jajčna jed nas je morala takorekoč že čakati, kakor je bilo obljubljeno in dogovorjeno. Popili smo ga prvi litrček, pa drugega, tretjega, za pod zobe še vedno nič. In se ojunaci moj oče in pobara krčmarico, češ Pepca, ali ne veš kaj si obljubila, če ti prinesemo roparico tvojih kokošk. Poslušajte odgovor skope mame, ki je gladko utajila, da bi bila kaj obljubila in da o tem sploh nič ne ve. Take so pač ženske. A tokrat je delala krčmarica, čeprav vdova, ra-

čun brez krčmarja. Moj oče, ki je bil med drugimi tudi krčmar, mi ukaže s zapovedujočim glasom — saj je bil pri gasilcih komandant: »Fante, pojdi v senico in poišči jajca, pa ne samo 22, ampak deset več jih mora biti, za kazen. Ti Valdi pa zaneti ogenj in razbeli mast za cvrtje iz jajc.« Imel sem srečo in v slami hitro našel nekaj gnezd, tako da je bilo naročilo izpolnjeno in ukaz gotovo prekoračen. Stric Valdi je imel že ogenj in mast razbeljeno, nekaj krožnikov pa se je grelo, ker toliko cvrtja ne bi šlo na en pladenj. Dobil sem še ukaz, da prinesem iz kleti hlebec kruha, nož in vilice. Ko bi bil vedno tako priden kakor to pot, bi se mi najbrže ne bilo treba tako težko prebijati po svetu.

To nam je teknilo tisto jutro! Malo smo bili žejni, precej lačni, najbolj pa smo uživali, da smo skopo krčmarico tako oškodovali. Pa je prišel četrti litrček, peti je prižvenkljal, šesti in nadaljnji so prihajali. Na pomoč je prišla še teta Mari, strica Nacka boljša polovica in tudi krčmarica si naposled ni mogla kaj, da ne bi delala vesele družčine.

Bilo je že proti večeru, ko smo se spomnili, da je drugi dan torek, da bo moral stric Nace kovati konja, stric Valdi streči v gostilni, ker bo semanji dan, moj oče pa paziti name, da mu ne uidem, preden ne bi nadoknadila ta dan zamujeno.

Kdo je plačal ceho, res ne vem več. Verjetno lisica in krčmarica, saj sta bili obe dosti zviti. Ej, to so bili zlati časi!

Ron in Dar 1952

Izpod Krvavca: vidre, vidre

Ivan Peterlin

Potok Pšata, ki izvira v predgorju Krvavca, pri-teče v lovišče Komenda iz republiškega gojitvenega lovišča Karavanke in ga zapusti pri naselju Topole, nadaljujoč svoj tek v lovišče Mengoš. Potok ni ravno velik, ima pa številne vabljive tolmune in je precej bogat z ribami.

Komendski lovci smo v dobrih odnošajih s tukajšnjimi ribiči. Ti nam javljajo, kje opažajo pižmovke, lovci pa jim pomagamo krotiti neupravičence, ki večkrat stikajo ob Pšati za ribami. Sodelovanje med lovci in ribiči ima večkrat prav dobre uspehe.

Se več kot divji lovci napravi ribičem škode vidra, kadar se pojavi v njihovih vodah. Znano je, da pospravi odrasla vidra v eni noči po dva kilograma rib. Tudi lovci jo preganjamo, saj z največjo slastjo pohrusta zarod divjadi, če nanj naleti na svojih nočnih pohodih. V tem delu Pšate, ki teče skozi naše lovišče, se vidra pojavi komaj na vsakih nekaj let. Kadar pa lovci opazimo ob strugi njene sledove, se pogosteje zadržujemo ob tem potoku, s tihim upanjem, da bo komu prišla pred cev. Toda z vidro ni lahko. Na moč je prebrisana ta nočna roparica, trdoživa je in zelo previdna. Znan je navet, naj lovec, ki gre nad vidro, strelja nanjo najmanj 10 m od struge, naj strelja z debelimi šibrami in naravnost v glavo. Pa četudi vse to upošteva, bo šel največkrat brez vidre domov.

Ko sem leta 1913. vstopil v lovske vrste, sem se kmalu prepričal, da mnogo zaščitene divjadi pokončujejo lisice, kragulji in druge roparice. Tudi tožbe kmečkih gospodinj zavoljo izginule perjadi niso bile neosnovane. V tistih časih so roparice marsikatero pomlad skoraj izpraznile kokošnjake na samotnih, ob gozdu ležečih kmetijah. Vse to me je napotilo, da sem že takrat posvetil posebno pažnjo ugonabljanju roparic. Pri tem sem imel precej uspehov, pa tudi mnogo razočaranj. Kadar sem pa prevrnil kakega posebno pretkanega lisjaka ali snel kragulja iz zraka, sem na vsa razočaranja pozabil. Še danes imam ob takih doživetjih mnogo več užitka kot pri uplenitvi srnjaka.

Razumljivo je, da me je tudi nočna roparica vidra zelo mikala. Vroč sem si želel, da bi jo uplenil v našem domačem potoku. Marsikako jutranjo, večerno in tudi nočno uro sem prečkal ob Pšati, kadar sem opazil odtise njenih šap na sipinah. Bilo je vse zaman. Kako se pa včasih lovcu nenadoma in popolnoma nepričakovano nasmehne uspeh, nam kažeta sledeča dogodka, ki sem ju doživel v dveh toplih, skoraj zaporednih julijskih večerih pred nekaj leti. Opisati ju hočem podrobno in povsem tako kot sta se v resnici dogajala.

Žreb mi je določil odstrel srnjaka II b. Bilo je tik pred začetkom prska, zato sem hodil večkrat na ogled, kje bi ta srnjak bil, da bi ga hodil čakati. Pri teh pohodih sem zavoljo tihe hoje, vedno nosil gumijaste škornje, zaradi lisic — jemal šibrenico ter daljnogled za ocenitev srnjaka. Tistega julijskega dne sem bil precej pozen. Sonce je stalo tik pred zatonom, a ker ni daleč do senožeti, kamor sem bil namenjen, sem se odločil, da grem kljub kasni uri na ogled. Kakih 100 m od doma sem v gozdiču pripravil puško za strel in nato oprezno nadaljeval svojo samotno pot proti senožeti. Ko pridem do Pšate, ki naj bi jo prekoračil, sem opazil, kako je v tolmunu močno vzvalovila voda. Tako obstanem in ugibam, kaj naj bi bilo. Kmalu voda še bolj zavalovi in že priplava izza ovinka proti sipini neka žival, se v nizki vodi ustavi, moleč samo glavo iz nje. Hip nato se že srečata najina pogleda. Vidra,

vidra, mi je blisnilo skozi možgane. Nikdar v življenju se nisem bolj potrudil, da bi ostala moja drža mirna in negibna. Skoraj pol minute me je srepo motrila, nato je zaobrnila glavo v drugo smer, v istem hipu je že odjeknil moj strel. Močno se je zapanila voda, enkrat se je pokazal rep iz vode, drugič glava. Gladina vode se je pričela umirjati in kmalu je bilo vse tiho. Stal sem še vedno kot pribit na svojem mestu, prisluškoval in opazoval, če se bo roparica zopet prikazala. Zavedal sem se, da sem oddal strel mirno in brez razburjenja iz daljave 8 metrov in meril naravnost v glavo. Po pretoku kakih dveh minut sem se previdno umaknil, nižje prešel na drugo stran potoka, se počasi približal tolmunu v upanju, da opazim vidro pod brežnim previsom, blizu katerega sem streljal. Ničesar nisem opazil, ne slišal. Sto misli mi je šlo po glavi. Nenadoma se na nasprotnem bregu zamaje spodnja veja grmičevja. Počasi počepnem in motrim grm, pod katerim kmalu zaznam del vidrinega hrba. Čepeč streljam iz druge cevi. Nekaj hipov nato sem v velikem loku ponovno prešel strugo, spotoma nabil puško in se počasi približeval že omenjenemu grmu. Ne daleč od njega zaslišim pritajen stok in kmalu ugledam vidro. Ležala je iztegnjena v visoki travi. Telo ji je od časa do časa še trznilo, a kmalu se je umirila. Opazujoč svoj plen sem z velikim užitkom pokadil cigareto.

Doma sem si vidro natančneje ogledal. Bila je samica nadpovprečne velikosti. Ob prvem strelu sta jo dve šibri zadeli med oči in smrček, tretja ji je močno oplazila lobanjo, nadaljnji dve sta ji obtičali v vratu. Drugi strel je zadell zadnji del telesa. Ena šibra se ji je mimo hrbtenice zarila v drobovje. Po znakih sodeč je imela vidra najbrže v tem letu mlade. Naslednji dan sem poslal vidro strokovnjaku, da jo odere. Zvečer mi je sporočil, da je pri svojem delu naletel na ostanke strjenega mleka, torej na znak, da je vidra spomladi dojila. Tretji dan je bila nedelja. V opoldanskih urah se je ulil močan dež. Voda Pšate je postala rjava kot kavarniški kapucinar, ne da bi kaj vidno narasla. Že v svoji mladosti sem čul starega lovca, da vidra ob času motnih voda pokaže več korajže in se takrat kdaj pa kdaj poda že pred prvim mrakom na lov. Razen tega je bila nedelja, torej mir in tiho vsenaokrog. V tem primeru pa je šlo tudi za mladice, ki gotovo niso tako previdni kot stara vidra. Močno me je vlekel k potoku. Že pred sedmo popoldansko uro sem vzel puško in lovski stolček ter šel čakati k že omenjenemu tolmunu. Bil je soparen popoldan in komarji so bili hudi kot ose. Ob odhodu z doma nisem mislil nanje, zato se nisem zavaroval. Kaditi tudi nisem smel, kar je bilo še posebno neprijetno zame. Lovec se pa v teku let nauči vztrajati in potrpeti. Tudi jaz sem vzdržal. Ko se je pojavil večerni mrak, je pričelo upanje na vidre rasti. Naglo se je mračilo. Previdno sem dvignil puško, da se prepričam, če bi še mogel uspešno streljati. Muhe na puški nisem več razločil. Hotel sem oditi, vendar iz radovednosti sklenem še ostati, dokler bo le še količjak odsvita večerne zarje na vodni gladini. Le nekaj trenutkov za tem priplava tiho izza ovinka vidra, dva metra za njo druga. Bili sta mladici. Švigali sta neslišno po gladini tolmuna sem in tja, spretno kot lastovke v zraku. Hip nato sta priplavali tik pod mene v nizko vodo, hoteč menda izstopiti na sipino. Obstali sta v plitvini, da sta kazali hrbet iz vode. Bili sta približno enako veliki. Brez posebnega upanja na uspeh, sem hitro oddal dva strela. Takoj sem opazil,

da je že itak motna voda na delno ožarjeni gladini okrog obeh vider, potemnela. Mladica, ki je bila kakaga pol metra bliže meni je samo otresala s plečem, medtem ko se je druga premetavala po nizki vodi kot ujeta riba. Brž sem potisnil puško v travo in skočil k premetavajoči se vidri, ji stopil na vrat, močno pritisnil z ного in jo z drugo pognal kot nogometno žogo na sipino. Ko sem ji stopil na vrat, je dala od sebe tako čudno rezek in prodoren glas, da mi je stopila kurja polt po telesu. Ko sem opravil s prvo vidro, sem se sklonil nazaj, da zagrabim še drugo. Videl sem pa samo še njen rep, ki je zginit v motni vodi. Bilo je vse kakor v sanjah. Domnevam, da jo je tisti prodorni glas toliko vzdramil, da je napela vse sile, se oddaljila za dober meter proti globlji vodi in izginila pod gladino. Precej časa sem še opazoval, če bi se pojavil kak znak, kjer bi tičala; ostalo je pa vse tiho in mirno. Pobrall sem mrtvo vidro in odšel domov in doma opazil, da ji je strel odtrgal četrtno vratu in del pleča. Vidra je bila čez polovico dorasla, z dolžino večje mačke.

Doma sem dobil pomočnika. Vzela sva električno luč in grablje ter se vrnila k potoku. Svetila sva in potegovala z grabljami po dnu tolmuna, toda

ves trud je bil brezuspešen. V dveh dneh se je motna voda Pšate toliko sčistila, da se je videlo dno, a vidre ni bilo opaziti nikjer. Ogledal sem si tudi obrežje ter videl, da je breg izredno globoko izpodjeden, v izpodjedih pa zemlja gosto prepletena s koreninami drevja. Domneval sem, da se je ranjeni mladici posrečilo doseči izpodjedjo in se skriti v labirintu korenin. Še isto jesen se je izkazalo, da je bila ta domneva pravilna. Ob jesenski suši je potok močno upadel, da je bilo možno izpodjedeni breg natančneje preiskati. Nizko v kotanji — dobre 3 metre od tam, kjer je izginila ranjena mladica pod gladino — je med koreninami tičala lobanja mlade vidre.

Še danes se čudim, da sta v temačni strugi oba strela zadela. Res je sicer, da se lovec v teku let privadi svoje puške, vendar sem prepričan, da je pri uplenitvi teh mladih vider igralo glavno vlogo naključje. Da, naključje, ki se včasih tako nepričakovao nasmehne lovcu.

Kadarkoli me na lovskih pohodih privede pot mimo opisanega tolmuna, mi nehote zastane korak, ker tu sem doživel svoje prvo srečanje z vidrami, ki mi bo ostalo za vedno v živem spominu.

Polhi — naravna pomembnost Dolenjske

Jože Likar

Da je lov na polhe zanimiv in privlačen, je znano. Prav tako je tudi znano, da je prav Dolenjska tista, ki nudi najlepše prilike in ugodnosti za to lovsko udejstvovanje, iz preprostega razloga, ker je lov na polhe prost in ker nastopa ta mali glodavec po naših gozdovih v jesenih, ko žir obrodi, v toliki množini kakor nikjer na svetu. V tem pogledu je Dolenjska edinstvena dežela, ki se z drugimi dobrinami vred lahko tudi s to ponaša.

Ta ugotovitev, ki je naravoslovno ugotovljena in opisana, bi morala biti za nas Dolenjce vzpodbudnik in hkrati propagandno sredstvo za uveljavljanje turističnega razvoja Dolenjske, zlasti v lovskem svetu. To je velika prednost, ki se nudi Dolenjski v turizmu, če bi ga znali pravilno zajeti, ceniti in usmeriti.

Koliko lovec-turistov je, ki bi se radi udeležili lova na polhe po dolenjskem običaju, ki je edinstven, in se v tem duševno in telesno odpočili ter razvedrili ob nepopisni lepoti jeseni, ob zlatu ožoltega bukovega listja in ob smrti narave, ki se poslavlja s svojim čudovitim ogrinjalom, v katero okrilje spada tudi lov na polhe. Poezija, ki jo nudi jesensko bukovje, ob muziki polhov in prasketanju ognja, nad katerim se peče kostanj, navezan v rešte, ob njem čutarice s sladkim vinskim moštom — cvička in ob glasnikih veselih zgodb in dogodivščin, je velika vrednota, zlasti za željnega lovca-turista, ki zna ceniti to izredno naravno bogastvo, čeravno je po Dolenjcih neizkoriščeno in le deloma ohranjeno v prid posameznika.

Poljši lov da res veliko veselih in razigranih ur, posebno, ko se pripovedujejo zgodbe in dogodivščine, resnične in neresnične. Prav to vtira pot edinstvenemu doživetju, ki ga nudijo naši poljši lovi.

Na poljšem lovu zveš in vidiš marsikaj za poživitev duha in srca. Morda ne bo odveč, če povem, kaj sem jaz vse slišal od polharjev v eni noči ob svojem zadnjem obisku med njimi. Povedal bom pa le one iz živalskega sveta.

Pred leti je bilo, ko je žir bogato obrodil in z njim obilo gozdnih pisanih jagod. Dan se je počasi umiril. Preko Kostanjevice se je vila rahla tanči-

ca megle in vrhovi bukovine so se rahlo zibali in šepetali jesensko pesem v mraku noči, ko so se polharji iz Orehovca, obloženi z berivčki, reštami, sekiricami in poljšimi zaklopki bližali poljšim revirjem.

Pot jih je vodila po strmini Rigla-Mačkovca, nato v neslišno grapo, kjer se je rahel vetrič poigraval z listjem in ga vrtinčil okrog zagonetnih Šestic, tam, kjer še danes stoje tri okamenele ženske, ki niso spoznale svojega časa in se preveč zanesle na svojo čarobno moč, kakor to zatrjuje kostanjeviška legenda. Tudi naši polharji so se ostreje zazrli v to čudno okamenelost in s hitrimi koraki nadaljevali pot do cilja. Že so na Koželjevi košenici, kjer se je v temi izgubljal zadnje cvetje — jesenski podleski. Še deset minut hoda in že so bili na Polomu, sredi temnega bukovja, v središču poljšega raja.

Ob skovikanju sov in zamolklih hripavih glasovih lisic so se naši polharji odpravili na delo, ki se je pokazalo v tajinstvenih mrkih sencah slabo plapolajočih plamenic.

Tiho so hodili okoli polšin, nastavljali skrinjice in pahe ter po presledkih pobirali težko pričakovan plen — mastne polhe.

Večkrat v noči so šli na to delo. Če je bilo dobro opravljeno, ni bilo brez plena. V času počitka pa so posedli okrog ognja, pili vinski mošt in trgali pečen kostanj z rešt ter si pripovedovali razne zgodbe in dogodivščine.

Tisto noč je polhar Lojze prečital zgodbo starega gozdarja Plesničarja, ki je pred neštetiimi leti šel na lov na polhe. S seboj je imel vse potrebne priprave. Plen je bil dokaj dober. Bil je dnevni lov po duplih. Prišel je do velike bukke, iz katere je odnesel že marsikaterega polha, in splezal nanjo. Ko je priplezal že precej visoko, je krepko podrezal v duplo. V duplu je zašumelo kakor v panju in hitelo po deblu navzgor. Hitro je vtaknil gorečo platneno cunjno v luknjo, jo dobro zamašil z robcem z namenom, da polhe zakadi in omami. Ko pa odmaši luknjo, skoči velika kača, menda belouška,

v njegova odprta nedra. Hitro odpne pas, kača in polhi se vsujejo po drevesu na tla. Kot blisk je švigala kača dalje. Nedro Plesničarja pa je ostalo prazno, brez zaželenih polhov in komentarja.

Tudi zgodba o Francetu je bila zelo zanimiva. Star izkušen polhar iz Orehovca jo je pripovedoval: »Nekaj let je že od takrat, ko je nadzoroval revir v Opatovi gori France, da si ne bi polharji privoščili kaj več kot polhe. Francetu so bile znane marsikatero skrivnosti, ki so se godile v gozdu s pomočjo zank, pasti in skritih pušk po duplih. To so bile skrite zadeve, ki pričajo o neugnanosti strasti, izvršenih podvigov pod varstvom mraka, teme in jutranjih meglic. Nočilo se je, ko je Nace prispel na znano preseko, kjer ima divjad svoje stečine, da v varstvu smreke stopi na prežo. Skrbno je opazoval okolico in napenjal sluh. V njegovi neposredni bližini se je oglasila taščica in takoj nato je nekdo na Polomu pritajeno zažvižgal. France je dobro vedel, kaj to pomeni in je zaradi tega še bolj poostril vid in sluh. Obrisi dreves so se bolj in bolj zgubljali v mrak teme in skrivnostna tišina je zajela ves gozd. Tam ob preseki, ob stari bukvi, je nekaj zašumelo. France zaostri vid in vidi neko orjaško postavo — »pričakovanega nepoklicnega lovca«, ki stoji ob bukvi in motri okolico. Aha, si misli France, danes mi ne utečeš! Skrbno in tiho, z vso spretnostjo ter previdnostjo se France bliža dozdevnemu nepridipravu. Še dobrih 100 korakov in obračun bo tu. Danes mu jih naštejem in pokažem, kaj zmore France, njegova pest in njegova udarna sila, se smehlja France, v naskakovanju do tistega, ki ga išče. A groza in strah! To vendar ni človek, ampak velik medved. S tem kosmatincem se spoprijeti ne kaže. Kaj storiti? V hipu ga objame tak strah, da izgubi prisotnost. Pričel je bežati proti Malemu

Polomu, kar so noge zmogle. V takem zagonu priteče do polharja Naceta, ki je stal na preži na stezi Trebeža. Da se pokaže junaka, vrže France raz sebe videz strahu in upehanost ter mirno, a jecljaje prične Nacetu pripovedovati, kako se je na Polomu spoprijel z medvedom in kako ga je pregнал iz revirja. Nace pa je bil prav oni, katerega je France zasledoval. A to pot ni bilo Francetu do tega, da vpraša Naceta po puškici, ki je bila prislonjena na debelo smreko. France je bil vesel, da je srečal človeka, da se ob njem prijetno umiri...«

Tudi dogodivščina Jožeta je vredna, da jo slišimo. Bilo je pred leti, ko je divja češnja odcvetela in je veter trosil njen nežno beli cvet po bukovju in mahu. Utrujen od dela in hoje je legel Jože v senco košate bukve ob koncu košenice na Kumni. V tišem zaklonu in zavetju je zaspal. Zbudilo ga je neko čudno stokanje vetra, nek tajinstven krohot in zamolkel smeh, ki močno spominja na poljšo muziko. Kje ste polhi ob tem času, misli Jože, vstane, pogleda po bukvi, poišče klobuk in jo hitro ubere proti domu, kajti mračilo se je že. Še ni storil 40 korakov, ko ga nekdo močno udari v tilnik in mu odnese klobuk. Ves preplašen pogleda okrog sebe in vidi veliko sovo, ki je zaplavala v temno bukovje z njegovim klobukom in krempeljih. Ali ni to moč narave v tajinstveni Opatovi gori? Pa dovolj o tem! Poskrbimo prihodnje leto, če bo žir obrodil, da ne zamudimo edinstvenih priložnosti, ki jih nudi poljši lov za turizem. Pritegnimo v naše jesenske gozdove lovce-turiste, da se naužijejo radosti in veselja. Saj imamo lepo urejen dom na Polomu v Opatovi gori in dom V. Paderšiča na Gorjancih. Z dobro organizacijo Turističnega društva v Kostanjevici in Novem mestu in lovsko družino na tem področju nam tega ne bo težko izvesti.

Divji prašiči v Orlici

Zadnji gorati predel v južnem delu Štajerske med Savo in Sotlo je Orliško pogorje, ob čigar vznožju na jugu so dobro znani vinogradi z znano bizeljsko kapljico. S precejšnjim delom tega pogorja gospodarja tudi naša družina. Na grebenu so pretežno gozdovi, nekaj pa je naseljenih in obdelovalnih površin. Tu so pred davnim domovali jeleni in divji petelini, ki jih že dolgo ni več. Sedaj živi v teh krajih srnjad. V hudi zimi 1929 so se s kranjske strani pojavili divji prašiči, o katerih želim nekaj več povedati, predvsem o lovih nanje.

Po priselitvi na našo stran, so se začeli divji prašiči kar hitro množiti. Ljudje so bili v strahu pred njimi in vsako srečanje s ščetinarji je sprožilo nenehno govoričenje. Ta predel lovišča je pripadal takrat graščaku Moschkonu, ki je svojim lovcem obljubil lepe nagrade za uplenitev prašiča. Naš najstarejši član Ivan Kostevc je kot graščinski lovec ustrelil prvega prašiča v tem predelu. Njih število je iz leta v leto naraščalo in začeli so se že pogoni na divje prašiče. Precej jih je bilo položenih na ščetine že pred vojno, med vojno se je pa stalež precej znižal in so se tudi razkropili na področja proti Pohorju. Okupator ni lovil, ker so bili predeli po večini zasedeni od partizanov. Po osvoboditvi je bil ta del lovišča 1948 dodeljen tej družini.

V tem delu lovišča je bilo nekaj srnjadi, nekaj prašičev, največ pa takrat lisic. Prirejali smo obvezne brakade na lisice in na prašiče. V nekaj letih smo lisice precej iztrebili in s tem zvišali stalež srnjadi in zajcev. Nekaj časa je prevladovalo mnenje, da lov na divje prašiče ni uspešen, če ni snega. Veliko bolj pester in zanimiv je lov v snegu zaradi

obsledovanja. Lahko pa trdim, da je vsak lov uspešen, če je dobro pripravljen in organiziran, najsibo s čakanjem, z manjšimi brakadami in tudi z velikimi.

Čakanje ponoči je najbolj uspešno, če večer za večerom čakajo najmanj dva, trije lovci ob ogroženih parcelah, opremljeni z baterijskimi žarometnimi svetilkami.* Kjer ni bilo primernih dreves, smo postavili tudi visoke preže. Ob prihodu na čakališče je nujno, da preizkusimo smer vetra. Vsaka napaka, nemirnost, kajenje, kašljanje rodi neuspeh. Dostikrat se nam je pripetilo, da smo čakali noč za nočjo, en večer pa ni bilo nikogar in takrat so se pojavili in naredili škodo. Zgodilo se je tudi, da je lovec na jablani zaspal, prašič pa je pod njim hrustal jabolka, sosed pa ni streljal, ker je mislil, da ta čaka kake posebne priložnosti. Navsezadnje ni dobil plena ne eden ne drugi. Žarometno svetilko je najbolje imeti pritrjeno na puški, tako da sveti z gornje strani puške, ker obenem osvetljuje tudi muho. Najbolje je, če posvetiš v ugodnem trenutku, ko ga čutiš v bližini in tudi takoj pomeriš in sprožiš. Osvetljevanje okoli sebe na slepo ni priporočljivo.

Najbolj priljubljen lov na divje prašiče so pri nas brakade. Brakade imamo organizirane na razne načine. Če ni snega in se prašičev ne da obslediti, naredimo brakado in hkrati lovimo tudi lisice. Treba je nekaj psov gonilcev, nekaj gonjačev. Predvsem se poslužujemo starejše šolske mladine, ki ji plačamo dnevnice. Stojišča za lovce v teh primerih ne dolo-

* Lov z žarometi na divje prašiče, čeprav ga 29. čl. — 2 Zol ne prepoveduje, ni lovski! Prav tako ni lovsko streljanje divjih prašičev s šibrami. — Ur.

čimo, ker so premična. Gledamo pa vedno na to, da so izmenoma slabi in dobri strelci. Najvažnejše stečine morajo biti vedno zastavljene. V takih primerih se pokaže pri posameznih lovcih prisotnost duha, ker moraš biti vedno pripravljen in imeti pri roki dvojne naboje za lisico in zajca in za prašiča. Najbolje je, da imaš težke naboje, če nimaš risanice, v levi dlani, lahke naboje pa v puški. Prašiča navadno že prej slišiš ali pa so najavljeni in tako lahko hitro premenjaš naboj. Seveda se zgodi, da sprožiš na lisico idealno, na prašiča pa lisičarje. Nekateri lovci imajo pri sebi celo po dve puški, šibrenico in risanico. Tudi v teh primerih se v lovski mrzlici zgrabi včasih napačna puška. Najbolje je, da imamo eno puško vedno v roki, ker potem pomota ni mogoča. Na takih splošnih pogonih ima največ lovcev šibrenico in v eni cevi idealno, v drugi pa lažje šibre. Vodja lova pa mora dobro voditi pogon, da ne gre vse v prazno. Za boljši uspeh je dobro, da gosta vedno spremlja domačin ali da je ta vsaj na sosednjem stojišču. Lahko se zgodi, da lovca, ki se prvič sreča s prašiči, zgrabi taka lovska mrzlica, da sploh streljati ne more.

Velike važnosti je tudi, da so lovci na stojiščih čim mirnejši in ves čas čuječi ter da se ne obiskujejo na stojiščih in tam s steklenkami »debatirajo«. Če so manjši tereni dobro zastavljeni, naj vztrajajo lovci do konca pogona na stojiščih, ker to daje najboljše uspehe. V težkem nepreglednem terenu smo že postavljali tudi po dva obroča strelcev in vendar je kak ščetinar oba prebil in ušel. Mraz ne sme biti opravičilo za zapuščenje stojišč. Tak naj ostane za pečjo.

Ščetinarji so prebrisani, se potaje in čakajo na priložnost, da se izmuznejo. Imeli smo primer, da je prašič stal več ko pol ure na enem mestu, čeravno ga je pes obdeloval ter je prisluškoval, kje padajo strelji, da jo je končno varno odkuril. Dobro je, da so med gonjači tudi lovci, ki po potrebi s strelji v zrak obrnejo ali poženo prašiče naprej. Na to reagirajo po večini starejši prašiči, mladi se pa ne zmenijo. Zanje je najbolje, da imamo dobre pse. Pri nas imamo pretežno brake jazbečarje, ki so navadno prav ostrji.

Omenim naj še letošnji lov 29. januarja. Dan prej sta lovca izsledila prašiče. Drugi dan, v nedeljo nas je 29 lovcev, 7 brakirjev in 5 psov zastavilo pogon. Zajeli smo v prazno. Med tem se je pa vrnil lovec-izvidnik in javil, da je ugotovil prašiče v

desetletni bukovi gošči v Zg. Dramlji. Snega do kolena in neprodarno mladje zasuto s snegom.

Zopet so se maloštevilni gonjači z menoj kot vodjem lova mučili zaman.

Ko smo se že zbirali, je pasji lajež izdal prašiče pod cesto v kaka 2 ha veliki gošči, ki smo jo zaradi premalo gonjačev in težkega terena izpustili. Brž smo na gosto obkolili to čumovje in začel se je peklenški ples, pokanje, klici, vriski psov in lomast po gošči. Grmelo je kakor na fronti. V dobre četrte ure nam je ta košček gozda dal 4 prašiče. Nepopisna sta bila razigranost in veselje lovcev, ko smo vlekli plen proti Pišecam. Ko smo prišli do Marofa, smo izstrelili salvo in krenili na zadnji pogon, ki je bil pa mnogo daljši, kakor zadnji na prašiče in nič manj hrupen.

V pretekli sezoni smo imeli več uspehov, a da bi en dan v nekaj minutah padli 4 prašiči, je naš edinstven primer in ga ne bo pozabil zlasti Miloš, ki je podrl kar tri.

V snegu smo tudi med tednom naredili pogon z manjšim številom lovcev, kolikor je kateremu čas dopuščal. Prej seveda smo natančno ugotovili ležišče prašičev, ga previdno obkolili, dali enega do dva psa na sled z enim, dvem lovcem in pogon je bil v pol ure končan, včasih z uspehom, včasih s smolo.

Prašiči se v glavnem stalno zadržujejo v našem lovišču. Zgodi se pa tudi, da smo po eno leto ali dve imeli samo prehodne ščetinarje. Računamo, da jih je vsako leto po osvoboditvi padlo 4 do 5. V zadnjih dveh sezonah jih je padlo 21. Prejšnja leta smo si meso porazdelili za plačilo med člani in tudi ne-lovcem. Sedaj pa povečini oddamo vse Lovski zadruzi v Ljubljano, ker je tako najbolj gospodarski račun, saj pogoni precej stanejo, pri tem pa še ostane nekaj v blagajni.

Škoda na poljskih kulturah je precejšna in povprečno znaša na leto 10 do 15 000 din. Tudi s kmeti ogroženih parcel smo se že večkrat pogovorili za preventivne ukrepe tako, da nekateri tam ne goje več kultur, ki gredo v škodo.

Pripomnil bi še, da naj bi se strožje držali prepovedi streljanja svinj s prasci od 1. marca do konca julija. Čas bi tudi bil, da se streljanje divjih prašičev s šibrami* dokončno prepove.

Av gust Molan,
LD Pišece

Usodno srečanje

Viktor Čeh

Prijetno nedeljsko jutro, 3. julija 1960 naju je zateklo s prijateljem Foltijem, visoko v planini. Iskala sva mojega prvega srnjaka, ki mi ga je prijatelj obljubil, če bom uspešno opravil lovski izpit.

Vse najino prizadevanje to jutro je bilo zaman. Primerne srnjaka za odstrel nisva mogla odkriti. Odločila sva se, da ostaneva ves dopoldan v planini in poskusiva pri roparicah. Toda tudi na tem področju ni bilo nobenega uspeha. Okrog 11. ure, ko sva prehodila že velik del lovišča, sva sedla ob rob gozda, da bi se malo odpočila in se tudi okrepčala.

Pred nama se je razprostiral krasen razgled po strmem pobočju in v dolini pod nama ležečih njivah. Na nasprotnem bregu je samevala bogata kmetija. Prijatelj je pazljivo preiskal z daljnogledom dolino pred nama. In glej! V rži, kakih 150 metrov od naju, je odkril srnjaka. Po daljšem opazovanju je ugotovil, da je kakor nalašč zame. Imela sva tudi ugoden veter in vse pogoje za uspešen zalaz.

Ko sem si ogledoval teren, od koder bi srnjaka najlaže zalezal, sem zagledal ob rži levo od naju psa, podobnega istrskemu goniču, ki je z veliko vnemo iskal s smrčkom pri tleh. Ker je bil oddaljen od kmetij dobrih 250 m in je delal videz, da je v tem poslu več, sem sklenil, da ga pošljem v večna lovišča. Porojeno misel sem zaupal prijatelju, ki pa se s tem ni strinjal trdeč, da je pes pač verjetno po naključju zablodil v lovišče. Toda moj sklep se je po nekaj minutnem opazovanju pokazal za upravičenega. Na robu rži je dvignil zajca, že odraslega mladiča. Kakor blisk se je pognal, glasno goneč za zajcem. Ta jo je ubral naravnost proti nama in nekoliko više v gozd. Ko sem se ozrl okrog sebe, sem ravno še videl, kako je zginil v gozdu tudi prijatelj. Da bi ga posmegal, nisem mogel, ker sem malo prej odložil premočene čevlje in dokolenke z namenom, da se osuše in tudi misleč, da bom bos laže zalezoval srnjaka.

Z veliko naglico sem se začel obuvati, opazujoč neprestano v gozd. Že nekaj minut ni bilo več slišati gonje pa tudi Folti se še ni vrnil. Tedaj pa se je izvil iz gostega smrečja nad menoj upehani tat. Bliskovito je bila puška pri licu in tresk! Vrglo ga je po tleh, a naslednji trenutek se je pobral in se kakor vrtavka, grozno cvileč zavrtel po strmini. S ponovnim strelom sem dokončno zapečatil njegov zadnji tatinski pohod. Toda šele tedaj se je začel pravi pekel. Kakor obseden se je spustil lastnik kmetije na nasprotnem bregu po strmini navzdol v smeri proti meni tč kričal in klet, da je kar odmevalo. Ker v takem položaju še nisem bil, prvi hip sploh nisem vedel, kaj mi je storiti. Nato sem začel, kolikor se je dalo hitro pospravljati najine stvari. Možakar je med tem že premotovilil dolinico in se vzpenjal v hrib proti meni.

Ko sem pospravil šila in kopita, sem se spustil proti psu in tedaj je možakar ponovno zavpil, kakor da bi ga napadel roj sršenov. Imel sem le še toliko časa, da sem izvlekel nož in bliskovito odrezal konec repa. Ker je venomer vpil naj pustim psa kjer je, sem bil prepričan, da ga hoče sam pokopati. Da bi se dalo s to »nevihto« pametno pomeniti, sem takoj podvomil in sem se brez besed umaknil v kraljestvo gozda.

Ko sva se s prijateljem sešla, me je poučil, da bi psa ne smel pustiti, ker ga sedaj ne bova mogla zakopati. Jaz sem se seveda tolažil, da bo to storil gospodar, saj je vendar hotel eksplodirati, ko je videl, da sem nameraval psa odvreči.

Naslednje jutro me je ponovno zateklo v planini. Previdno sem se bližal kraju, kjer se je prejšnji dan odigral opisani dogodek. Iz spoštljive razdalje sem preiskal pobočje in ugotovil, da je ustreljeni tat še vedno na kraju, kjer je obležal. Oprezujoč sem se mu bližal. Tedaj sem opazil v ovsu, oddaljenem kakih 100 metrov, iz prejšnjega dne že poznanega srnjaka. Nekaj trenutkov nisem mogel odmakniti pogleda od njega, toda dolžnost mi je velevala, da odstranim naprej psa. Skoraj leže sem se spuščal hrbtno in po komolcih proti beli gmoti, neprestano motreč srnjaka. Če je le dvignil glavo, sem obstal v položaju, kakor me je pač zatekel. Ko sem psa dosegel, sem ga začel na enak način spravljati proti gozdu. Koliko znoja sem prelil ob težkem

bremenu in puški, ki je zaradi morebitnega preseñčenja nisem hotel odložiti. Čeprav se je velika bela lisa močno odražala od tal, me srnjak ni opazil. Valila pa se je gosta megla iz doline, mimo srnjaka v smeri proti meni.

Med pogrebnim obredom sta me prevzemali dve nasprotujoči želji. Vroče sem želel, da bi še našel srnjaka v ovsu in nič manj nisem želel, da bi se srnjak pobral, preden bi jaz opravil svojo nalogo. Bal sem se, da bi s strelom sprožil podoben plaz, kot prejšnji dan. Kljub temu me je vlekla neka notranja sila nazaj k srnjaku. Sklenil pa sem, da če se mu ne bom mogel približati na razdaljo, iz katere bi ga na mestu položil na dlako, raje ne bom ukrivil prsta.

Kakor podlasica sem se plazil korak za korakom proti ovsu, opazujoč vsak srnjakov gib. Srečno sem se privlekel na rob njive. Toda šele sedaj se mi je začela rogati skušnjava. Čeprav sem bil oddaljen le 50–60 metrov, nisem mogel streljati. Ležeč v travi srnjaka v ovsu sploh nisem videl. Če pa sem se dvignil le za 20 cm, sem že videl glavo in vrat. Tedaj pa nisem imel naslona in nobene opore. Odločil sem se, da bom streljal kar kleče. Toda, ko sem se dvignil izza ovsa na kolena in prislonil puško k licu, bi moral stati v ovsu vsaj jelen, tako je zaplesala muha in se majala, kakor da bi klečal ob ognjeniškem žrelu. Sam nisem vedel, kdaj sem zletel zlet za oves.

Po nekaj neuspešnih poskusih se je zgodilo nekaj, česar ne bom pozabil. Srnjak je stal mirno in oprezal. Kot bi zrastle iz tal, se je pojavila ob njem srna, ki je kljub približno 45-minutnem obleganju nisem opazil. V presledkih poskakujoč po nekaj korakov se je odpravila naravnost proti meni. Dih mi je kar zastal, saj se mi je približala že na 10 korakov. Kakor obsojenec sem povsoli glavo na prsi in se stisnil v travo. Razločno sem slišal, kako sunkovito je lovila sapo skozi nosnice. Naredila je še nekaj korakov, nato pa se je razlegel presunljiv bav-bav in lomastenje, da se mi je pri srcu tesno storilo. Ko sem se končno zbral in pogledal po njeni, sem bil sam. Tedaj sem si močno oddahnil.

Zadovoljen sem se vračal, saj je bil to začetek do tedaj še nepoznanih lovskih doživetij.

»Rožasti jelen«

Semen Šurtakov

Ako se spustiš od naselja Nahodka po dolini reke Sučan do samega mesta Sučana in kreneš na zahod v smeri Usurijskega zaliva, dospeš v jelenji sovhoz Majhe, ki se razprostira po gozdnatem bregu reke, ki mu je dala ime.

Ko zapustiš centralna poslopja sovhoza in farmo srebrnočrnih in navadnih lisic, se pred teboj odpre široka sipina in v njej nekoliko lesenih zgradb: stanovanjska hišica, gospodarska poslopja in dvorišča. Te zgradbe so ograjene; če pa malo bolje pogledaš, opaziš težko vidljivo ograjo, ki obdaja tajgo, pripadajočo temu domu.

Za to visoko ograjo žive najlepše živali na svetu — progasti jeleni. Ti pa so prav tako lepi kot so izjemni. In res, za razliko od navadnih jelenov, imajo ti na hrbtu pegasto dlako. Ali človek poleg tega ni opazil prav nič drugega in jih je enostavno imenoval živali. Mar ni videl pametnih, skoraj človeških oči in občutljivih ušes; ali ni opazil njihovih vitkih in močnih nog, njihove nežne, svetle dlake, ki se pod vratom in na bokih spreminja in je podobna veliki kopreni, ki na hrbtu pordeči. Niso pa

proge vse ampak so to čudovite bele barve, razporejene po tej rdečkasti »kopreni«. Kitajci niso zastoj imenovali to redko graciozno žival: hula-lu, kar pomeni: jelen-roža.

Kakšnih vseh vrst in podvrst drevja ne vidiš v rastlinskem carstvu primorske tajge: bukve, jeni, mandžurski oreh, malolistni klen, tisa, gaber, limonovec, vinska trta itd. Sredi tega zelenega bogastva, ki ga je zaščitil človek pred divjimi grabežljivci, se mirno pasejo jeleni, ki v tropih izgledajo kot dlaka pri dlaki brezskrbnih telet na livadi.

Jelen je nenavadno občutljiva žival. Če tu pa tam le nekaj zašelesti, se v trenutku že dvigne glava iz trave in že začno striči občutljiva ušesa. Če zakraka vrana na bližnji bukvi, že vztrepeta košuta in naostri uhlje kakor da žival strogo sprašuje: kaj pa je tam, kaj se dogaja?

Jelen, posebno še košuta je v bistvu mirna žival, želi da se pusti na miru, kakor tudi on pusti druge na miru. Je pa popolnoma nezaščiten. Prav kakor zajca, se tudi njega ne more užaliti. Edino

orožje v borbi s sovražniki je njegovo rogovje. Jelen pa rogovja nima niti vse leto, košuta sploh ne.

Ko me je nekoč zapazila košuta, je dvignila glavo, obrnila svoje uhlje v mojo stran in zamrla, okamenela. V črnih, blestečih, nenavadno izrazitih očeh je odsevalo vprašanje: od kod si se pa ti vzel in kaj pa je tebe treba tu. Hotel sem pomiriti košuto in ji prav tako s pogledom govoril: ne boj se, prav nič hudega ti ne bom storil. Ona pa kakor v odgovor obrne oči vstran, tja, kjer je stal prav tako negibno kot mati, njen jelenček in kakor da želi odgovoriti: zanj se bojim, on pa je še brez moči.

Tako smo stali minuto, verjetno deset minut, če ne več, ne da bi odmaknili poglede. Nazadnje je bilo mladiču dovolj tega napornega opazovanja, naredil je nekaj korakov do matere in pomolil svoj gobček pod njen trebuh. Ona pa, da obsoja njegovo početje, obrne ušesa v njegovo stran, češ prav sedaj si našel čas za to. Njene oči so mi pa nepremično sledile. Previdno sem se umaknil in šele tedaj se je košuta umirila, šele tedaj se je obrnila k dojenčku in ga začela nežno lizati. Radovedno sem se ozrl; v hipu se je dvignila njena glava in že so se nastrojili v mojo stran njeni »radarji«.

Končno je tudi težko, zelo težko, da bi živali premagale v sebi strah in nezaupanje do človeka. Rožasti jelen je imel vedno dosti sovražnikov in njegov instinkt, ki se je izoblikoval skozi stoletja in stoletja, mu narekuje, da vidi in sluti nevarnost povsod, tudi tam, kjer je ni. Košuta prav dobro ve, da ljudje, ki jih vidi vsak dan, ne samo da ji ne naredijo nikakega zla, ampak da ji polagajo pod napušč hrano, ko v tajgi zmanjka paše. To prav dobro ve, a se v njeni krvi pretaka kri prednikov, ki jim človek nikdar ni bil prijatelj, ampak ji je bil zver, če ne še hujši. Tega pa, ki ga je ona samo videla in je docela tuj, nepoznan — tega se res ne bi bilo treba bati...

Kako naj bi premagale živali ta starodavni strah pred človekom, kako naj bi ji vcepili zaupanje v to, da ni človek njen sovražnik? Z rešitvijo te zanimive in nič manj težke naloge se bavi že več let Leonid Petrovič Rjaščenko, starejši znanstveni sodelavec habarovskega znanstveno-raziskovalnega inštituta. Sovhoz Majhe je eden od osnovnih točk tega inštituta.

Z Leonidom Petrovičem sem se seznanil v precej nenavadnih okoliščinah. Moj prihod v sovhoz je padel v čas, ko so sekali jelenom mlade rogove (pante) in sem, razume se, zaprosil, da mi pokažejo kako to delajo.

Mlade rogove samca, ki zrastejo vsako leto, imenujejo »panti«. Rastejo spomladi in če jih poleti ne porežejo, v jeseni okostene; čez zimo jih jelen nosi, spomladi mu pa odpadejo.

Zakaj režejo mlade rogove?

Ti skrivajo v sebi čudodelno moč, ki daje ljudem zdravje in mladost. Kitajci so vedeli to že davno in so vedno nenavadno visoko cenili marogaste jelena; njegovim pantom so dajali prednost pred vsemi drugimi plemenitimi jeleni. Danes, četudi vsi tega ne vedo, ljudje uporabljajo različne medicinske preparate iz teh rogov. Vsekakor je verjetno večina že slišala o pantokrini.

Za pridobivanje pantov je bilo prej samo eno sredstvo; izslediti v tajgi jelena in ga upleniti. Če bi tako pridobivali pante do danes, bi bilo mogoče videti marogaste jelene samo še v zoološkem vrtu. Že tako jih ni ostalo dosti in pasejo se le še na Kitajskem, v Koreji in v ruskem Primorju.

Zato so pred časom jeli ograjevati večje dele lepe tajge in v oborah gojiti jelene. V zimskem času jim naredijo ustrezne hleve ali staje, kjer živali krmijo.

V teh stajah imajo navadno osamljene, zaprte prostore. Iz teh zvabijo jelena v poseben prostor

Jeleni s požaganim rogovjem

takole: Dva delavca, primerno oblečena — v škornjah in posebnih oblekah gresta v temen hodnik, na koncu katerega je postavljena posebna priprava. Eden od teh delavcev se krije nad napravo, drugi pa zvabi jelena iz hleva v hodnik.

Mos, mos, ga kliče delavec čez leseno pregrado. Tedaj se jelen v hlevu zdrzne in se začne nadrobno prestopati z ene noge na drugo. Glas mu je bil znan, nanj se je že navadil, kar mu pomeni, da ni nič hudega.

Mos, mos. Jelen stopi iz staje in vrata se za njim zapro. Sedaj je v ozkem hodniku in njegova zadnja stena se začne nalahko dvigati in žival pritiskati k napravi. Iz izkušnje ve, da mu ta naprava ne obeta nič dobrega; hodnik je pa tako ozek, da se ne more vrniti; iti more le z glavo naprej. Ne pričakovano se spredaj posveti tisto odrešujoče okno, skozi katerega se je mogoče preriti iz temnega hodnika v svetli, zeleni svet. Jelen pa iz trpkih skušenj ve, da to ne gre in tudi zakaj ne. Da bi se vendarle preril v prostost, naredi nagel skok in... zopet je njegova glava kakor je bila že večkrat, pripravljena. Zmanjka mu tal pod nogami in telo obvisi med dvema zoženima stenama. In da bi mu docela prešla volja po reševanju in zapora, mu na hrbet sede do tedaj skriti človek, drugi mu pa pri-giba glavo k pripravi.

Pred menoj so mladi jelenovi rogovji. Ti so prav malo podobni rogovju, ki jih poznamo mi. Nabrekli so, kri pa s svojo breskovo barvo proseva skozi mlado kožo; pokriti so z nežno dlako; ako se je dotakneš, se voljno upogne pod palcem.

Delavec, ki izvabi jelena v hodnik, spretno in naglo opravi operacijo. Sodeč po njegovem spret-nem rezanju pantov, to ne dela prvič, zakaj vsak njegov gib je siguren in natančen. Kakor mi po-vedo, ni to nihče drug kot kandidat znanosti Leonid

Krmljenje jelenov

Petrovič Rjaščenko. In zares, oblečen je v posebno plavo obleko ter v rjavkaste škornje, obraz in njegove velike ter močne roke pa spominjajo na delavca ali kakor že hočete, na kmeta. Iz njega odseva zdravje; vsa njegova pojava je v ostrem nasprotju z našo navadno in na žalost zelo razširjeno predstavo o znanstveniku.

Leonid Petrovič Rjaščenko se je rodil v Sibiriji in je šel takoj, ko je končal univerzo na Daljnem vzhodu 1932, delat v tajgo. Z njim sedim na gozdni jasi blizu žične ograje, za katero se pasejo jeleni in on pripoveduje, kako in s čim je začel svoje delo. Take žične ograje so bile že pred tridesetimi leti, pripoveduje, vendar so se pa jeleni, ki so bili v obori, le v malo čem razlikovali od divjih jelenov. Največkrat so dobivali pante na starinski, lovski način — z odstrelom.

Potem so začeli jelene zganjati pozimi v jelenjake in so jih tam pustili do poletja. Ko so jim potem porezali pante, so jih izpustili. To je bil že korak naprej; odpadla je potreba odstrela. Način pa, ki je še danes, ima velike pomanjkljivosti. Najprej je žična mreža nekaj kilometrov dolga, draga; drugo je, da na ta način zgubi deviška tajga čez pet, deset let, svojo prvobitnost. Vse manj in manj je zelene krme, ki je tako neobhodno potrebna jelenom in ki jo je izven obore v izobilju.

Profesor P. A. Manteifel je dal idejo za udomačenje jelenov in to do take mere, da bi jih lahko pasli v gozdu kakor krave. Tudi Rjaščenko je večkrat razmišljal o tem in kmalu je to zamisel uresničil. V kolhozu Majhe so pogumno in na široko začeli udomačevati jelena. Po mnogih letih danes že lahko govorimo o uspehu. Strah jelena pred človekom je premagal človek sam.

Dolgoletna opazovanja so prepričala Rjaščenko, da se na določeno mesto vse bolj navajajo tisti jeleni, ki se ne rode v tajgi, ampak v jelenjakih.

Znano je, da se breja košuta preden povrže, umakne v tiho in oddaljeno poraščeno tajgo. Tam skrbno čuva mladiča. Prve dni ga sploh ne pušča samega. Z materinim mlekom vsrkava dojenček čuječnost za brezšteviline šume in šuštenja temnega gozda, strah pred nevarnostjo, ki jo lahko v sebi skriva vsako tako šuštenje, strah pred vsem živim in pred vsem, kar lahko drugače diši kot pa diši zeleni list. In to preplašeno bitje vidi človeka, sliši njegove težke korake ter njegov glasen govor. O, to je brez dvoma nevarna, strašna zver, čuti jelenček. In če potem še tako lepo ravnaš z njim in če ga

še tako lepo krmiš, v njem ni premagan strah, ki ga je vsrkal v tistem gozdu.

Cisto drugače pa je, če se jelenček ne rodi v gostem goščavju tajge, ampak v svetlem in prostornem jelenjaku. Že prvi dan, že prvo uro vidi poleg svoje matere človeka. Človek mu ne stori nič žalega in mati, predvsem ta, se ne boji tega »strašnega« bitja, kar pomeni, da se tudi njemu ni treba bati. Mlada živalca vidi človeka iz dneva v dan, mesece, leto, da odraste iz jelenčka v jelena, človek je neprestano z njim kot vse naokrog, zelena tajga poleti in poslopja, kjer mu pozimi nudijo slastno krmo. Človeka se prav nič ne boji.

Če tedaj človek spusti jelena v tajgo, v neograjeno, svobodno tajgo in tja zdirja z občutkom polne prostosti, se ne boji. Zapomnil si bo, kje se je rodil, kje so ga že od začetka lepo krmili, ko je prišel na svet v tistih lačnih in hladnih dneh. V njem je že nekaj, kar je podobno občutku doma, kar je v domačih, že davno udomačenih živalih — in jelen se vrne, se gotovo vrne.

V Majhe niso v nobenem primeru zbežali jeleni od pastirja Vasilija Kozlova, še manj pa od Aleksandre Fodorovne, ki delata v sovhozu že okoli 15 let. Jeleni se pasejo v gozdu in se vračajo v jelenjak skupaj s svojimi pastirji.

Nekateri neverneži se vprašujejo, ali ni bolj enostavno, da krmimo jelene v obori kakor krave v hlevu in ni potem nobenih skrbi. Prav dobro pa vedo, da je za držanje jelenov v hlevu potrebno mnogo drage krme. Na paši se pa jeleni hranijo zastonj, ker njihove hrane ne uživa nobena druga žival. Zanje so na primer bukovni listi slaščica. Njim ugaja tudi vinska trta, pelin in tudi vražje drevo. Drevje raste na strminah kamor ne more nobena krava pač pa jelen. To pa še ni vse. Pri prosti paši se razvije močnejše rogovje, ki pridobi na teži in dragocenosti.

Leonid Petrovič je pa uporen in pogumen človek. Ne misli samo o tem, kako bi bilo, da bi pasli jelene čez dan v tajgi, zvečer bi jih pa prignali v stajo. Razmišlja o tem, kako bi bilo, da bi živali pasli v tajgi noč in dan in da bi same prišle v stajo. In tako tudi bo. Že sedaj imajo take jelene, ki sami pridejo na klic.

Videl sem te ljubke mladiče, ki rastejo v jelenjakih in razumem zakaj govori o njih Leonid Petrovič s tako nežnim glasom. Ni pa nitiogoče o njih govoriti drugače. Kako naj ne izzove nasmeh in nežno čustvo pogled na te nenavadne elegantne, hitronoge in malo smešne mladiče. Nekaj jih je begalo po jelenjaku in se igralo. Drugi so v pričakovanju svojih mater ležali. Lesena ograja je bila na enem mestu napol razdrta tako, da je mladiči ne morejo preskočiti, pač pa njihove matere. Ko matere nakrmijo svoje dojenčke, ponovno odidejo na pašo in ko se jim nabere mleko, se zopet vrnejo. Prihajajo druga za drugo, mladiči pa skakljajo nasproti, se kar zaletavajo s svojimi priostrenimi gobčki pod trebuh in matere jih nežno oblizujejo kot da jih ne bi videle že mesec dni.

Jeleni so sploh nenavadno nežni in ljubeznivi do svojih mladičev. Mnogokrat milujejo in celo krmijo ne samo svoje, ampak tudi tuje mladiče. Videl sem, kako je košuta skrbno lizala svojega dojenčka, medtem jo je pa druga, kateri je mladič nekam ušel, milo opazovala; ta ni vedela, kam bi še izlila svojo prepolno nežnost. Pristopila je in začela še ona lizati dojenčku drugi bok.

Nikdar se ne morem vzdržati nasmeha, kadar se spomnim te dirljive slike, ki sem jo videl v daljni primorski tajgi. V spominu mi je, kakor da bi se zlilo v neko celoto malce poetično ime: jelenroža, najlepše ime na svetu.

»OGONEK«

Prevedel: Martin Mencej

IZ LOVSKEGA OPRTNIKA

V enem letu — 1960/61 — sem uplenil enajst divjih mačk

Neko popoldne sem z lovskim terierjem in psico Sulto krenil v smer proti Jeglici pod steno nad našo vasjo. Ko pridem že v skalovje in sta psa šla že iskat, zaslišim velik šum po grmovju in lajanje. Psica kakih 50 metrov glasno požene, potem pa jame lajati. Skočim bliže pa vidim na drevesu mačko. Še zdaleč nisem mislil, da bi to mogla biti divja mačka. Po prvem strelu se je začela vrteti, po drugem je padla na tla. Tedaj šele sem spoznal, da je divja in sicer samec, ki je tehtal okoli 5 kilogramov.

Po šestih dneh grem v isto smer v Jeglico. Kak kilometer od vasi pod steno se razleže močan klic z mojim imenom. Postojim in res zaslišim: Justin, pojdi sem, v pasti je divja mačka. Pasti sem namreč nastavljal za kragulje in druge ujede, pa se je ujela mačka. Vaščani niso upali blizu in tako sem moral sam rešiti zadevo.

V našem lovišču imamo dosti jazbin in lisičin. Tako sem imel v Jeglici jazbeca, ki mu pa nisem mogel do živga ne s psi, ne s pastmi. Neki dan sem pa nastavljal troje pasti na stečine, ne na luknjo. Drugi dan najdem v pasti divjo mačko. Znova nastavljam in naslednje jutro je bila zopet mačka v pasti. Zato sem nastavljal še štiri pasti v tisti okolici. Po šestih dneh se je ujel tak maček, da me je bilo strah iti zraven. Tehtal je okoli 7 kilogramov. Za tem sem nastavljal pasti na prehodih v živih stenah, kamor bi se ne upal vsakdo. Ko neko jutro opazujem izpod stene navzgor, se mi je zdelo vse v redu. Vendar, ker sem bil že tam, sem le šel pogledat v skale. Ko se plazim po steni, zagledam tega roparja, ujetega za zadnjo nogo. Brž sem ga pokončal.

Kakih 100 metrov od teh pasti sem imel druge na lepem prehodu čez steno. Ob pregledu četrti dan zaslišim že od daleč ropotanje. Mislim sem, da je v pasti lisica ali jazbec. Pa je bil zopet maček, ki je prejel takoj plačilo. Na tem prehodu sem v enem mesecu uplenil tudi kuno in dve lisici.

Jazbec pa je bil prebrisan in dobil sem ga šele po dveh mesecih s psi. Na račun jazbeca sem v tistem okolišju odkril divje mačke. Končno sem ujel tudi staro mačko, ki je bila mati skota, ki sem ga polovil. Na sprednji šapi so ji manjkali trije kremplji. Najbrž jih je nekoč pustila v moji pasti.

Potem se je vse nekoliko umirilo in mislil sem, da sem z mačkami pospravil. Nekega dne proti večeru grem s psico in puško nad vasjo po grdem grmovju. Naenkrat psica požene kakih 30 metrov, potem pa utihne. Gledam, zajca nikjer, psica pa kot neumna sem in tja. Kmalu začne dobra dva streljaja od mene lajati. Vedel sem, da je nekaj novega ter skočim bliže. Na drevesu opazim mačka, ki ga s strelom sklatim na tla, da se je psica malo pogirala z njim.

Lepega dne sva s prijateljem šla pogledat v skalovje nad vasjo Dol. Počasi sva hodila po robu stene, psica pa je iskala okoli naju. Oprezala sva za kunami. Prijatelj mi reče, da bo spustil nekaj kamnov čez steno, ki je visoka okoli 30 metrov. Zato stopim na rob in gledam v globino. Pod steno je bilo nekaj golega skalovja in ko pade prvi kamen, opazim lisico. Takoj užgem, a lisica je šla svojo pot. Ko pogledam v drugo smer, zagledam nekaj sivega, ki je po strelu zginilo v skalovje. Splezava po steni nizdol in kmalu se spodaj pojavi tudi psica, ki se spusti naravnost v luknjo za mačko. Luknja je bila kratka in ko dregnem vanjo s šibo, šine iz rova mačka. S prvim strelom zgrešim in psica jo žene kakih 300 metrov in prižene zopet mimo mene. Toda streljati nisem mogel, tako je švigala po skalah in psica za njo. Po nekaj minutah se pa znajde mačka pred menoj pod velikim kamnom. Takoj sem sprožil in mačka, težka blizu 6 kilogramov, se ni več ganila.

Zgodnje jutro se odpraviva z lovskim čuvajem sosednje lovske družine v lovišče nad vasjo. S seboj sem imel oba psa. Kmalu nad vasjo požene psica prvega zajca, ki sem ga tudi prevrnil. Potem sva lezla v skale, da bi do-

bila kako lisico ali jazbeca. Komaj sva v skalovju malo posedela, zaslišiva terierja, ki pod nama cvili in laja. Takoj skočim na razgledno skalo, tovariš pa hiti za glasom k psu. Od tam mi zakliče, da pes laja v majhno luknjo. Ko sestopim do tovariša, ta povrta s palico po luknji in že švigne na drugi strani na plano maček, ki ga poderem s prvim strelom. Dokončal ga je potem terier, ki ga je krepko premikastil.

Nekoč grem s psema v Grižo nad Staro Gabrovico in trinajstleten fantič mi nese pasti — za vsak primer. Takoj sta psa planila v lisičino in sem po okolici ugotovil, da je v nji lisičje leglo. Ko prikličem psa iz rova, ju oprčim in nastavljam pasti. Drugo jutro že vzamem živo lisičko iz pasti, jo potisnem v vrečo in hajd domov. Že blizu vasi pa slišim nad seboj cvrčanje kosov in hreščanje šoje. S puško v roki se bližam, a ne opazim ničesar. Zato se podvizam domov, oddam lisičko, vzamem psa in se vrnem. Prišedši tja, preskoči cesto veverica in zato sem menil, da je vznemirjenje kosičev povzročila ta. Za tem psica najprej oblaja drevo, na katerem je bila veverica, nato pa zdrvi v grmovje, kjer jame lajati potem goniti. Ko skočim malo naprej, švigne po travi nekaj sivega naravnost čez cesto in na visok zid. V velikem skoku vrh zidu pa dohiti strel — enajsto mačko. Od mačjega plena je bilo 7 samcev in 4 samice.

Pripominjam, da smo pred nekaj leti imeli v tem predelu lovišča še kar precej zajcev in tudi kotorn. Potem smo se pa kar čudili, da so slednje leto bolj zmanjkovali zajci, tako, da jih končno skoraj ni bilo več videti. Zvečer, ko je zahajalo sonce, so se prej redno sklicevale kotorne s svojim škripanjem. Pozneje je pa kotorna po nekaj klicih zavriskala in odletela. Nikakor si nisem mogel razlagati, kaj jih preganja. Šele v tem letu, ki sem ga opisal, sem odkril roparje. Škoda po divjih mačkah je pa tem večja, ker te love le živ plen in ostankov ali mrhovine ne vzamejo.

Justin Cah, Črni kal

Žrtev nagona?

Ob letošnjem zalazu na srnjaka pred prskom sva s Francetom v mraku opazila tudi izstop sicer velike, nekoliko kuštrave in suhe srne. Letos smo imeli že tri primere pogina srnjadi zaradi griže. Bajje je imela sosednja družina »Kajuh« zelo številne pogine. Na Lovski zvezi Celje so bili mnenja, da bi bilo treba tako srnjad odstreliti.

Začel se je prsk, čakala sva srnjaka, po obliki rogovja »gamsa«, ki je previdno izstopil šele v trdem mraku. Srnjak se je nasploh slabo odzival na klice, saj je imel družico. Tistega pa, ki je pridrvel, sem kar s fotoaparatom ustrelil. Ko sva klicala, sva videla, da lep srnjak goni tisto oslabele srno, ki je v bližini imela dva mladiča. Vztrajala sva, da bi dobila tistega »gamsa«, vendar nisva uspela. Tudi v nedeljo, 7. avgusta, sva bila že zgodaj zunaj in sva se okoli desetih vrnila. Kmalu za nama pa je prišel lovec Štruklec z novico, da leži pri ponikalni luknji potoka v Tajni suha srna v zadnjih zdihljajih. Takoj sva se vrnila, vzela s seboj psa in res našla srno na opisanem kraju. Bila je že mrtva in še rahlo topla, brez vsakršnih zunanjih znakov bodisi trganja, strela ali griže. Pač pa je bila precej kuštrava s še staro dlako in izredno telesno izčrpanostjo. Srna je došla. Ob vimenju pa je imela rano, kakor z nožem zarezano v bedrenem žlebu, skoraj 10 cm dolgo, znotraj pa krvavitev. Rana ni bila ravno globoka. Med tem sta prišla še oba lovca. France je srno odril in kožo smo dobro pregledali. Nikjer prestreljena, ne raztrgana, na šestih ali sedmih mestih pa manjše potplutbe za večje fiziološko srno. Srno smo nato raztelesili. Tehtala je z drobovino vred morda okoli 15 kg. V debelem črevesju so bili normalni iztrebki, jetra in ledvice na oko zdrave, pljuča brez posebnosti. V osrčni vreči pa je bilo za slab liter rahlo motne tekočine, na srcu pa leha

temnejše obarvanosti za slab vršiček noža, vendar ni bila krvavitev. Takole smo sklepali: Srna je bila mati dveh mladičev, je došla ter bila zato precej izčrpana, zaradi vnetja osrčne vrečke pa močno oslabela. Srnjak je iskal družico, ki verjetno zaradi izčrpanosti ni bila na voljo. Postal je nasilen, jo z rogovjem obdelal in ji prizadel tisto rano in krvavitev s topimi udarci. In tako je ob oslabeleosti zaradi dveh mladičev, obolelosti srca, srnjak z nadlegovanjem v svojem nagonu, ker se mu ni vdala, povzročil predčasno smrt matere dveh mladičev. Morda smo napačno sklepali. Mogoče so kaj podobnega ugotovili že tudi drugi?

Karel Kores, LD Polzela

Lisica in zajček

V zgodnjem poletnem jutru sem vozil z avtom proti Ljubljani. Vsenaokoli samo ptičje petje, Dolenjska se je vsa rosna prebujala v prvih sončnih žarkih. Kdo bi mogel spati ob taki pestri in nežni budnici! Vrh Peščenjaka se mi je odprl pogled na Julijce s Triglavom, ki je žarel v soncu. Ob tej krasoti sem zmanjšal brzino, da sem lahko doživljal to krasoto. Tedaj me zmoti kakih 100 metrov pred menoj na cesti zajček, ki je z vso brzino, kakor bi mu gorelo za petami, prečkal cesto. Čez cesto v travo, naprej, nazaj na cesto — že je naredil kljuko in z nezmanjšano hitričo proti avtu, da sem se mu moral dobesedno umakniti. Ali je imel samomorilske namene, kali? Kaj ga plaši? Prav tam, kjer je zajček skočil na cesto, se potegne nekaj dolgega čez cesto. Lisica! V travi ji zmanjka sledu, krog, nazaj na cesto, že je rešen ključ — in po cesti za zajčjim sledom proti vozu. Ta zajec pa menda ni pravi. Lisica odskoči v grmovje in gleda, gleda. Ustavim voz, lisica še vedno gleda. Šele ko izstopim, se počasi, prav počasi jame oddaljevati — dolga, grda,

Izredna oblika rogovja

Srnjaka z zanimivo trofejo, ki jo kaže slika, je uplenil Franjo Kosar iz Pirana, član LD Strunjan, 8. julija 1961 v lovišču LD Dobrna pri Celju — v Temenjaku. Iztrebljen štiriletni srnjak je tehtal 24,30 kg. Močno, lepo somerno rogovje s kljukastimi, na znotraj zavitimimi parožki, je neenakomeren deseterak.

sestradana mrcina, kakršna je lisica, ko ima mladiče.

V svojih 45 lovskih letih sem prvič doživel in videl, kako je lisica gonila zajčka.

J. L. — Francoz

Zajedavci na zajcu

Ko sem neko nedeljo popoldne sredi avgusta hodil po gozdu, sem naletel na zajca, ki je ležal ob korenini starega hrasta. Približal sem se na nekaj korakov, a zajec se ni ganil. Spomnil sem se na neki članek v Lovcu, kjer je nekdo pisal, da je spečega zajca skoraj pohodil.

Toda ta zajec ni spal. Komaj vidno je še dihal in trzanje njegovega telesa je pričalo, da se bori s smrtjo. Strašno je bil shuššan, koža je bila na več mestih oguljena do krvi, ponekod pa je imel kraste. Po telesu, kjer se ni mogel očistiti, je imel 30 klopov v velikosti grahovega zrna. Po ostalem telesu je imel le sem in tja katerega, ker jih je izpraskal, kar je pričala oguljena in ranjena koža.

Silvo Šolar,
Trnovlje 229, Celje

Kapitalna trofeja

V lovišču LD Čepovan sem 27. maja 1961 uplenil 130 kg težkega merjasca žive teže. Po obrazcu za ocenjevanje na düsseldorfski razstavi sem natančno izmeril trofejo, ki ima telega izmere:

Dolžina levega čekana 25,3 cm
Dolžina desnega čekana 25,6 cm
povprečje $25,4 \times 1 = 25,4$ točk
Širina levega čekana 28,0 mm
Širina desnega čekana 28,5 mm
povprečje $28,2 \times 3 = 84,6$ točk
Obseg levega brusilca 7,7 cm
Obseg desnega brusilca 7,6 mm
skupni obseg $15,3 \times 1 = 15,3$ točk

Vsega . . . . . **125,3 točk**

Na razstavi v Firencah sta imeli naši trofeji 123,3 oziroma 122,8 točk, kakor sem posnel iz LOVCA 1960—11.

Mirko Leban, Kal nad Kanalom

Divji lov

Bilo je nekako 14. maja 1961, ko me zbude klici okrog dveh po polnoči, grem k oknu pogledat, kaj je. Na moje presenečenje zagledam pred hišo osebni avto, ki me je malo zmedel, ker nisem vedel, kaj se je zgodilo. Hitro obujem copate in grem odpirat glavna vrata. Zagledam dva moška, ki sta imela v roki srno. Skoraj nisem mogel do sape, ves zbezan sem vprašal, kaj se je zgodilo, vedel sem, da nekaj ni v redu. Zraven je bil moj prijatelj, ki mi pravi, naj se umirim in da mi bo nekaj zaupal.

V neki gostilni sta se dalj časa zadrževala in na poti domov na ovinku sta povozila srno. Čeprav si je šofer prizadeval, vendar ni mogel preprečiti nesreče, tako da je še avto zdrknil s ceste zaradi srne, ki jo je zadel v zadnji del. Ko sta videla, da ima zadnji nogi zlomljeni, sta jo zabodla. Prinesla sta jo meni in čast in priznanje njima, da sta s srno ravnala kakor je treba in se zavedala, da pripada lovski družini.

Zelega sta mi lahko noč in zginila v temi. Jaz pa nisem mogel zaspati, imel sem srno stalno pred očmi. Zdela se mi je sumljiva. Zato sem vstal, šel v kopalnico in jo pregledal. Opazil sem na prsnem košu več krvavih madežev. Postal sem še bolj pozoren in pričel sem jo odirati, da se meso ne bi pokvarilo. Poklical sem še sina, da mi je pomagal. Ko potegnem kožo, je nekaj padlo na tla. Zamišljen sem preslišal, pa me opozori fant, da je nekaj padlo. Našel sem dve šibri 4 mm in ko sem pregledal kožo, sem odkril 6 luknjic. Srna je bila zadeta v prsni koš v pljuča, kar sem ugotovil pozneje pri iztrebljenju. To mi ni bilo tako hudo, ker sem mislil, da jo je divji lovec ustrelil, ker ni mogla več bežati. Naključje pa jo je potem prineslo pod avto kakor da bi se hotela rešiti bolečin. To naključje je mrharju odvzelo njegovo žrtev. Še vedno so ljudje, ki hočejo živeti na račun skupnosti in se pri tem poslužujejo raznega umazanega dela.

Roka mi drhti, ko moram napisati o takšnem mrharstvu in ne najdem dovolj strogega izraza za take mrharje. Srna je nosila dva mladiča že v dlaki in bi podela čez kakih 10–14 dni. Oči so se mi zasolžile ob pogledu na tri uničena življenja.

Vest mi narekuje, da objavim to zločinsko dejanje in opozorim loveca na budnost, ker takih in podobnih primerov žal ni malo. Menim, da bi se moral zakon za taka dejanja dopolniti s strožjimi kaznimi. Taka dejanja ne oško-

dujejo le lovskih družin, marvec našo skupnost.

Znan mi je primer, da je bil mrhar zaloten ob takem dejanju in ob 12 dokazanih trofejah srnjakov kaznovan zgolj za nedovoljeno nošenje orožja, to je 10 000 din in nič drugega. Koliko pa ima na vesti srn? Lahko se v pest smeji.

Jože Rus — LD Prežihovo

Divji prašiči tudi pri nas

Že lani so opazili naši lovci, da so v lovišču LD Velike Nedelje divji prašiči. Mnogi smo to imeli za lovsko latinščino. Spomladi 1961 so pa videli ribiči in ljudje, ki so imeli opravka na Otoku, da je bila na več mestih razrita zemlja in tudi posamezne prašiče so videli. Neke nedelje so šli trije člani na srnjaka in vsak je zlezal na svojo prežo. Na lepem se pokaže pod vrbo, na kateri je sedel K. J., svinja s pujsi. Od presenečenja in strahu, da bi ga svinja opazila in izpodkopala vrbo, je lovec pozabil, da drži v rokah nabito puško. Končno je lovska mrzlica toliko popustila, da se je lovec osvestil in ustrelil enega pujsa. Najbrž od tega uspeha presenečenega je znova popadla lovška mrzlica, da je v puško tlačil prazne tulce toliko časa, da so pujsi ušli. Vendar je bil junak dneva, čeprav z vlažnimi hlačami.

Jože Rajšp, LD Vel. Nedelja

Srnjak z zanko

Kot lovca me je tudi na Dan vstaje zvabilo toplo julijsko sonce v gozdove našega lovišča. Gnala me je želja po opazovanju srnjadi, ki je še posebno mikavna v času prska. Dolge sence drevja in ostri obrisi vrhov Karavank v zahajajočem soncu so tudi mene zvabili na gozdne obronke, kamor zahaja srnjad na večerno pašo.

Komaj sva prišla na Beljsko polje, me opozori spremljevalec in res, 30 korakov pred nama prečka cesto slok srnjak z do tal povešeno glavo.

Lahko sva ugotovila, da je srnjak teže bolan, saj skoraj ni kazal strahu pred nama. Sel je počasi naprej, poklekal na prvi nogi in drgnil z glavo ob gosto zaraščeno semenjsko korenje. Z daljnogledom sva ugotovila, da je močno oslabel, potemnelo rogovje pa ima ovito z žico ali vrvico. Še vedno v nekaki negotovosti sem streljal, saj nisem mogel misliti, da imam pred seboj skoraj poginjajočo žival.

Že prvi pogled na mrtvega srnjaka naju je zaprepastil. Roj muh, ki so ga spremljale, smrad, pletena žica ovita po rogovju, ne-

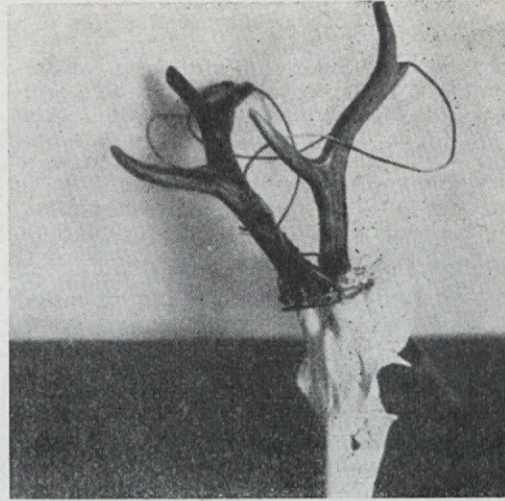

Foto T. Šilar

številni črvi, ki so že razjedli skoraj ves zgornji del glave živnega srnjaka, so izpričevali nujen odstrel, ki je hkrati porajal močno grenkobo in gnus, ker je bilo očitno, da je strašno trpljenje živali povzročil človek — zankar. Srnjak se je bil ujel v zanko iz pletene žice, ki se mu je zagrizla pod venci do kosti. Žico je verjetno po daljšem upogibanju odtrgal, ni se je pa mogel oprostiti, ker je bila zanka zategnjena in med rogovji ponovno zavezana. Kljub sicer močni zgradbi je očičen srnjak tehtal le 8 kg, kar je dokaz neznosnega trpljenja. Črvi so se mu selili iz ranjenih mest na zdrave dele kože in to na dveh mestih, v velikosti dinarskega novca že izžrli do kosti.

Človek se vprašuje, kje je odnos takih mrharjev do narave, odnos do živali, etika in človeško dostojanstvo. Danes prav gotovo ne živi nihče v takem pomanjkanju, da bi ga razmere silile na lov za mesom. Težko si predstavljamo, da bi z zankarstvom zadovoljeval svoji sli, saj mu plen ne predstavlja drugega kot največkrat le gmoto neužitnega mesa. Ali se ne zaveda, da s tem slabi narodno gospodarstvo in izpodkopa družbene pridobitve? Poleg tega ima v naši družbeni ureditvi pravico in tudi ekonomsko možnost, da vsak pošten državljan lahko postane lovec. Kje so torej vzroki za tako nečloveška dejanja? Iz takih dejanj sklepamo, da so to ljudje, ki nimajo poštenega odnosa do naše družbene skupnosti, za kar zaslužijo tudi ves njen prezir.

Naloga nas lovcev pa je, da jih kar najhitreje razkrijemo, javno obsodimo in pri pristojnih organih zahtevamo zoper nje najstrožje ukrepe.

Tone Šilar,
LD Storžič — Kranj

Karambol s ščetinarjem

Dne 2. julija 1961 je privatni osebni avto 300 metrov od gostilne Cirman pri Šentvidu okoli 22.30 ure zadel z desnim sprednjim delom divjega prašiča, ki je prišel iz smeri od Save. Vozač je najprej mislil, da je pes volčjak, a je potem na svoje presenečenje spoznal, da je divji prašič. Pri karambolu je prašič pustil na precej vrtrtem delu avta nekaj ščetin s svoje glave, sam pa je nadaljeval pot. Pristnost ščetin je potrdil tudi mesar, ki je veččak v razpoznavi dlake.

Morda se bomo jeli srečavati s ščetinarjem tudi v ljubljanskem Tivoliju.

Jeseničnik, Šk. Loka

Štokrlja je bila 26. avg. 1961 uplenjena pri Ribnici na Dolenjskem za tamkajšnji muzej. Imela je obroček z napisom: BB 9424 Inform Vogelwarte Radolfzell Germania. Bila je v družbi dveh štokrelj. Lovci, redno poročajte o uplenitvi živali, ki so obročkane.

K. B., Ribnica na Dol.

MLADI PIŠEJO:

Na visoki preži

Ker me veselita narava in lov, večkrat prosim sosedovega Tone-ta, da grem z njim na lov. Težko namreč čakam, da bom dovolj star, da postanem lovec. Nikoli ne grem z njim, da bi zase kaj novega ne doživel. Tako naj opišem doživetje v juniju 1961. V soboto pozno popoldne smo se vrnili s sosedove senožeti. Po malici smo zmetali seno na pod in Tone se je odpravil na lov. Vprašujoče sem ga pogledal in odvrnil mi je, če mi dovolijo starši. Seveda so mi in brž sem stekel do Toneta. S kolesom sva se zapeljala pod Strmec. Ti kraji so mi znani, saj sem tam s Tonetom že večkrat opazoval srnjad.

Zlezla sva na visoko prežo in opazovala sva okoliške senožeti, kje bi se kaj paslo. Nenadoma počí v gozdu suha veja. Iz gozda se požene močan srnjak in za njim drugi, ki je prvega lovil. Drugi je imel dolge roge brez odrastkov. Kar se izza bližnjega grmovja pripase srna. Za grmom sta obstala srnjaka kakor okamenela. Zal ju tudi z daljnogledom nisva mogla videti. Videla sva le srno, ki je med visokimi bilkami izbirala sočno travo. Na bližnji cesti je zaropotal voz. Srna je odskočila v gozd, srnjaka pa sta se

izza grmovja pognala le do gozda, kjer sva jih lepo videla. Tonetu sem rekel, naj strelja srnjaka brez odrastkov, pa je menil, da je že pretemno. Dal mi je daljnogled, da sem bolje videl živali. Ko se je vse umirilo, so se vsi trije pripasli na prejšnje mesto. Tedaj sva se previdno ukradla s preže in doma sem navdušeno pripovedoval o doživljaju.

Težko sem čakal ponedeljka, ki ga je Tone določil za zopetno čakanje. Nekaj časa je bilo okoli preže vse mirno. Na lepem pa je priskakljaj zajec in strmel sem vanj kakor da bi ga ne bil še nikoli videl. V grmovju se je oglašil kos in naznanil, da ga nekaj vznemirja. Dolgouhec se za svarilo ni zmenil. Nenadoma pa je dvignil uhlje, pogledal in odskočil. Pred grmovjem se je še enkrat ustavil, nato smuknil vanj in zginil.

Kmalu za tem se je pojavilo pričakovano. Zagledala sva srnjaka, znanca od sobote, s šili. Skozi Tonetov daljnogled sem si ga natančno ogledal. Tone ga še ni hotel streljati, češ da se bo še približal, ker ga raje ne strelja, kakor da bi ga morebiti le obstrelil. Končno je nameril puško. Imel pa je še malo lovske mrzlice in je streljal previsoko. Srnjak se je ozrl in stekel do gozda, kjer je obstal. Med tem je Tone menjal naboj in ko se je srnjak ob potoku zopet pasel, je pomeril, sprožil in srnjak je obležal v ognju. Malo sva počakala, da se je srnjak umiril, ker bi drugače še morebiti odskočil, in sva se spustila s preže. Lovec Tone mi je rekel, naj odlomim smrekovi vejici za zadnji grižljaj in za vršič, ki si ga je Tone zataknil za klo-buk. Nato ga je iztrebil. Pri tem me je poučil, da ne smem nikdar stopati čez mrtvo žival in da jo moramo prav tako spoštovati kakor mrtvega človeka. Izpraznil je puško, oprtal srnjaka in odpeljala sva se proti domu.

Doma so domači občudovali srnjaka, jaz pa sem jim zanosno pripovedoval, kako je bilo.

Ta prvi doživljaj ob uplenitvi srnjaka, ki je obležal v ognju, mi bo ostal za vedno v spominu.

Jože Turšič,
Brezovica 12 pri Borovnici

Popravek: Med Male oglase v 6. št. je tiskarski škrat uvrstil tudi šaljivi oglas »Kupim dobrega lovskega psa...«, ki ni oglas.

Na str. 164 stoji ob sliki: »Male« namesto **Mlade** mlakarice. Na str. 166 na obeh straneh slike: »končnik« namesto **kočnik**. Pod sliko na str. 192 »Plesničar« namesto **Pleničar**.

Ur.

Materinska ljubezen

Lovec Karl Weiss iz okolice Innsbrucka se je nekega junjskega večera peljal na motorju skozi bogato lovišče. Tedaj je pred njim preskočila cesto lisica s plenom v gobcu. Onstran ceste je bila strma škarpa, ki jo lisica ni zmogla. Zaslepljena od luči žarometa je tekla ob motorju dalje. Lovec je spoznal, da nese komaj poleženega srnjega mladiča. Pognal je, da bi lisica spustila plen. Še malo, pa bi jo dohitel. V tem hipu pa je dobil močan udarec v desno rame, ki ga je vrgel po tleh. Motorno kolo je še dalje ropotalo, luč pa je ugasnila. Lovec se je le s težavo pobral in odkrevsal do obcestnega telefona ter poklical svojega prijatelja na pomoč. Ze čez nekaj minut so bili reševalci na mestu karambola. Prizora, ki se jim je nudil, ne bodo zlahka pozabili. Poleg polomljenega motornega kolesa je ležala težko poškodovana srna mati, k njej pa se je stiskal rešeni mladič. Navzoči lovci so rekonstruirali dogodek: Srna je preganjala lisico, ki ji je ukradla mladiča, pa je po nesreči naletela na motorista, ki je prav tako hotel rešiti srnico. Srni ni bilo pomoči, ker ji je bila hrbenica zlomljena. Lisica je v strahu pred materjo srno in motorjem spustila mladiča, mati pa je svojo ljubezen do mladiča plačala z življenjem.

(Innsbrucker Zeitung)

A. S. Pirc

Pojasnilo

V 12. št. 1961 na strani 383 je v poročilu »Lovska pravičnost« napačno naveden kraj Kamenica, kjer naj bi bil zajec končal na nelovski način. Dejansko se je to zgodilo nekje ob Kalvariji na področju LD Maribor, kakor nam je sporočil pisec tega poročila, ki se hkrati oprošča LD Kamenica za to neljubo pomoto.

Uredništvo

Ledika, angl. seterka, 3 leta; rejec R. Zemljč, Ljutomer

foto J. Ivanjšič

LOVSKA KINOLOGIJA

O NOSU PTIČARJA IN TEKMAH

Vodniki ptičarjev često razpravljajo o funkcijah, s katerimi uporabnostni pes odkriva kvaliteto svojega nosa. Zato bi bilo koristno, če bi omenili članek, ki ga je napisal znani švicarski lovec in kinolog Stein za »Schweizerische Jagdzeitung«. Njegovo razlaganje so ocenili švicarski lovci kot napotek, ki bi moral biti obvezen za vse. Razprava obravnava temo, ali naj se nos ptičarja ocenjuje le po delu pri iskanju divjadi ali tudi po delu na krvnem sledu. Temo so sicer obdelali do podrobnosti že v Nemčiji, ko so prominentni vodniki kratkodlakih ptičarjev opozorili na nevarnost, ki jo predstavlja za kratkodlakarja iskanje po zdravem sledu kot dolžnostno storitev na tekмах.

Tendenca nekaterih vodnikov je, da je treba storilnost ptičarja ocenjevati na podlagi njegove sposobnosti pri delu na sledu zdravega zajca. Volja za iskanje in kvaliteta nosu pa sta različna pojma. Na splošno se ocenjuje kvaliteta nosu tudi po delu izven lovišča, lažje pa jo je oceniti na delu v lovišču.

Često govore o psih, ki iščejo z visokim ali nizkim nosom. Pri tem ugotavljajo, da je mnogo ptičarjev, ki dolgo ne morejo dojeti, da ni treba iskati divjad zmeraj na tleh, marveč tudi v zraku. O psih, ki iščejo z visokim ali nizkim nosom, govore v tem smislu, ko da je obnašanje psa pri iskanju in nakazovanju male divjadi odločilno za oceno psa, medtem ko so drugi mnenja, da odloča predvsem delo na zdravem zajčjem sledu.

Po mojem mnenju nima zdrav sled po strelu z ocenjevanjem nosu nobene zveze več, ker pride v poštev le obstreljen zajec in njegov krvavi sled. Po strelu je edino odločilno, da pes razločuje »zdrav« in »bolan« sled, kar za dober nos ni težava. Zato je napačno, če ocenimo kakovost nosu samo po delu na sledu zdravega zajca. Vsekakor je pri nakupu mladiča, čigar starši so ocenjeni s tega vidika, previdnost na mestu. Lovski nagon nima s kakovostjo ptičarjevega nosu nobene zveze. To ni težko dokazati. Vsak pes je že po svoji naravi gonič. Celo rodovniški psi ne-lovskih pasem, ovčjak, špic, doberman, podgarnar, bernardinec gonijo zdravega zajca kilometre daleč, če se jim je nagon zbudil in so gonjo enkrat uspešno poskusili. Če se potem navadijo na ilegalen lov, preganjajo zajce tudi ponoči. S tem pa niso dokazali, da imajo dober nos. Pri takih psih lahko kvečjemu govorimo o lovski strasti, o načinu in hitrosti gonje, ne pa o kakovosti nosu. Lovski pes je nekaj drugega. Kdo si upa trditi, da imajo psi zaplotniki, ki so morda vztrajni na sledu, odličen nos? Najboljšega, nadpovprečnega nosu navadno nima gonič, marveč ptičar.

Pred štiridesetimi leti so ocenjevali psa po načinu in hitrosti, kako je izdelal sled svojega vodnika. To je bilo nekdanj, danes to ne pride več v poštev. Toda tudi to nalogo ni vsak pes izvršil na večje razdalje. V dobi Oberländerja so dali psu, ki je gonil zdravega zajca kilometre daleč samo po vidu, odlično oceno. Šele Hegen-dorf je to napako odpravil. Danes ocenjujejo psa

po delu na sledu zajca, ki ga pes ni videl. Takrat so izločili od poljskih tekem vsakega psa, ki je gonil zajca namesto da bi ga pustil v nemar. Oberländer je zahteval goniče in ker je bil avtoriteta, so nastajali ptičarji-goniči kakor gobe po dežju. Vse tekme so se razvijale na tej podlagi. Kmalu nato je prišlo iztreznjenje. Spoznali so, da je vodljivost psa, do popolne izčrpanosti zajca in seveda tudi psa, močno trpela in da so sicer odlične lastnosti kratkodlakega ptičarja usihale. Poslušnost in vodljivost so važne stvari, o tem ni dvoma. Vsakdo, ki je šolal psa, se tega zaveda. Kar ni negovano, okrne.

Kratkodlakarji z odličnim nosom poenterja in njegovim načinom nakazovanja divjadi, niso o gonjenju hoteli nič slišati. Dr. Keemann in njegov kinološki klub so tedaj pokazali novo pot gojitve in šolanja. Kratkodlakarji naj bi iskali poljsko perjad z visokim nosom, naj bi jo od daleč nakazali in natezali, zajcev pa ne bi smeli goniti. Ptičarja vsekakor bolj zanima krvni sled po strelu. Če je pes kljub temu gonil zajca, ga to ni diskvalificiralo, če je stal pred divjadjo v dobrem stilu in na daleč. S tem je dobila kakovost nosu svojo pravo veljavo. Gojitev na kakovost nosu je postavila kratkodlakarja na prvo mesto, ki ga bo verjetno za dolgo časa obdržal.

Znano je dejstvo, da kažejo mladi psi, ki jih pustimo goniti zdravega zajca, malo zanimanja za stojo pred jerebicami, zajca pa tudi le kratko nakažejo, nakar ga poženo izven strela. Takega psa odvaditi gonje zajca, njegov sicer odličen nos pa usmeriti na pravilno nakazovanje jerebic, je zelo težko. Vsak vodnik se brani takega dela. Marsikateri pa v eni sapi trdi, da so prav taki psi rojeni donašalci. Kdo jamči, da ujeto divjad tudi prinese? Če se vrne pes brez nje, rečejo enostavno, zajec ni bil zadet, zato ga pes ni ujel. Pes se je morda vrnil sit... Po mojem mnenju je treba od psa zahtevati, da spozna razliko med zdravim in obstreljenim zajcem, če pa tega ne ve, ga je treba primerno šolati.

Uporabnostna tekma psov ptičarjev

V počastitev 20-letnice vstaje in 40-letnice Društva ljubiteljev ptičarjev se bo vršila ena najpomembnejših prireditev v tem letu, zvezna uporabnostna tekma ptičarjev. Tekma bo 7. in 8. oktobra t. l. v okolici Ljubljane. Pokroviteljstvo je prevzela Lovska zveza Slovenije, ki je z gmotno podporo omogočila prireditev.

Uporabnostna tekma je najtežja preizkušnja za psa, ki mora pokazati vsestransko uporabnost pri lovu. Prav tako mora vodnik pokazati, da zna psa voditi in ga uporabiti tudi pri lovih, ki so v praksi redki. Skratka DLP želi vsem svojim članom in ostalim

lovcem, ki imajo pse ptičarje, nuditi priložnost, da pokažejo lastnosti in veščine zares vsestransko lovsko uporabnega psa. Kakovost oziroma vsestranska uporabnost ptičarja se pa more objektivno presojati le na uporabnostnih tekmah. Razen tega nudijo uporabnostne tekme najlažjo izbiro dobrih plemenskih psov. Reja ptičarjev, ki je v naši republici dokaj na višini, ne more dobiti boljše spodbude kakor je ravno spodbuda na uporabnostnih tekmah. Za vzrejevalce so te tekme dragocen napotek za nadaljnje delo. Ker nekaterim vzrejevalcem in vodnikom ptičarjev niso dobro znane zahteve pri uporabnostnih tekmah, podajamo tukaj na krat-

Napačno je, če kdo trdi, da ptičar lovi z visokim nosom. Pri opazovanju mladega psa bomo takoj videli, da raje išče z nizkim nosom in da se poglobi v krvni sled tako kakor to store goniči. Ptičar ni tog, marveč se hitro prilagodi trenutnemu položaju in išče po svoji razsodnosti z nizkim ali z visokim nosom. Pri tem ni treba pozabiti, da je kratkodlakar rezultat križanja med goničem in španskim poenterjem. Zato od njega lahko pričakujemo, da je podedoval dobre lastnosti od obeh prednikov.

Ptičarja je težko odvaditi od gonje zajca, če ni brezpogojno poslušen, odložljiv ter miren pred strelom in po njem. Nagon za delo na sledu je podedovan, o tem ni diskusije. Če pa pes v svoji strasti potegne za zajcem in zgine izpred lovčevih oči, se je obenem umaknil kontroli vodnika. Umetnost vodnika je v tem, da si šolanje psa olajša. Pse, ki že po zasnovi samo stoje in ne kažejo volje za delo na sledu, ne najdemo niti med najboljšimi poenterji. Od divjega psa do današnjega ptičarja je dolga pot. Vmes je domestikacija, izbirna gojitev in šolanje. Sicer pa tiči nagon za delo po sledu v vsakem lovskem psu. Zato bi bilo povsem napačno, če bi — kakor so ponekod mnenja, pri tekmah dovolili delo psa po sledu zdravega zajca, ker sta stoja in gonja docela nasprotni dejanji. Brez dvoma ima odličen nos pes, ki zavoha divjad na veliko razdaljo, dober pes pa mora zanesljivo slediti po krvnem sledu, pa tudi stopinje perjadi ob vročem vremenu, in to prost ali oprčen. Pri ocenjevanju ptičarjevega nosu ni toliko važen način kakor razdalja, s katere nakaže divjad. Dober nos dokaže pes, ki sledi bežečemu paru jerebic. Prevelika previdnost pri tem delu še ni dokaz dobrega nosu. Če pes stoji pred »praznim« sledom je krivda na vodniku. Dober nos ugotovimo lahko tudi v zraslih tolmunih na sledu rac. Za zanesljivo ocenjevanje ptičarjevega nosu je treba imeti veliko skušnje iz lastne prakse, ki jo ni moč črpati le iz slovstva.

A. S. Pirc

ko predmete preizkušnje pri uporabnostnih tekmah:

I. Gozdno delo

1. Delo po krvnem sledu parkljaste divjadi (srnjadi).

To delo je lahko trojno in si vodnik psa lahko izbere katerokoli vrsto tega dela in sicer:

a) Delo izključno na vrvici. Pes, navezan na 7 do 9 m dolgem jermenu, mora sodnika dovesti k mrtvi divjadi. Sodniki morajo dobiti vtis, da vodi pes vodnika in ne narobe. Krvni sled, ki je napravljen s krvjo divjadi ali goveda, je 500 korakov dolg in ima veča kljuk. Na koncu prve tretjine sledu je ležišče ranjene živali.

b) Prosto iskanje s pokazanjem mrtve divjadi: Pes naj izdela prvo tretjino sledu (do le-

žišča ranjene živali) samostojno na vrvi, nato se odveže ter mora prosto po sledu priti do odložene divjadi. Vrniti se mora urno k vodniku ter ga prosto dovesti do mrtve divjadi. Pred pričetkom te vrste preizkušnje mora vodnik sodnikom povedati, po čem spozna, da je pes mrtvo divjad našel.

c) Prosto iskanje z oblajanjem mrtve živali: Pes naj izdela prvo tretjino sleda samostojno na vrvi (kakor pod b); nato ga vodnik odveže in mora pes prosto po sledu priti do odložene mrtve divjadi, pri kateri mora glasno lajati, dokler ne pride k njemu vodnik.

Ponovno poudarjamo, da si sme vsak vodnik izbrati katerikoli način od teh treh za delo po krvnem sledu. Pri mladih psih, ki niso sigurni pri oblajanju, je priporočljiva izbira prvih dveh načinov dela po krvnem sledu.

2. Donašanje izgubljene divjadi in sicer:

- a) donašanje izgubljene lisice,
- b) donašanje izgubljenega zajca.

Naredi se 300 korakov dolga vleka posebej z lisico in posebej z zajcem. Eno in drugo mora pes po umetno narejenem sledu najti in prinesiti vodniku.

3. Šarjenje v goščavah.

4. Grmarjenje.

5. Zadržanje na stojišču med gonju.

6. Čakanje na določenem mestu.

7. Vodljivost (na vrvi).

Pod točkami 3 do 7 navedeni predmeti so našim vodnikom že od jesenskih tekem znani ter podrobna razlaga ni potrebna.

II. Delo pri roparicah

1. Davljenje lisice ali mačke (vodnik si lahko sam izbere eno ali drugo).

2. Ustavitev lisice ali mačke.

Za dosego prvega darila je neobhodno potrebno samostojno davljenje in sicer najdalj 5 minut. Zadaavljen roparico mora pes prinesiti vodniku.

III. Vodno delo

1. Šarjenje.

2. Šarjenje v bičju za izpuščenimi racami.

3. Donašanje iz globoke vode.

IV. Poljsko delo

Pri tem delu se preizkuša oziroma ocenjuje: nos, iskanje, stoja, donašanje izgubljene perutnine, ubogljivost, vključno vzdržnost pred zajcem, natezanje, strelomirnost, obnašanje ob odleteli perutnini.

V. Donašanje

1. roparice,

2. zajca ali kunca,

3. perutnine,

4. lisice čez ovire.

Kdorkoli želi podrobnejših navodil, naj si nabavi pri Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Žu-

pančičeva ul. 9/II knjižico »Ptičarji in šarivci«, ki jo je izdalo Društvo ljubiteljev ptičarjev ob svoji 40-letnici, ali pa naj pri DLP zahteva pismena in ustna navodila. DLP bo vsakemu zainteresentu dalo vsa potrebna in zaželena navodila ter se nadeja, da se bodo vse lovske družine oziroma lovci, ki imajo šolanega psa ptičarja, razumevajoč važnost uporabnostne tekme, v čim večjem številu udeležili.

Prijavo za udeležbo pri uporabnostni tekmi je poslati najkasneje do 20. septembra t. l. direktno Kinološki zvezi Slovenije, Ljubljana, Župančičeva ul. 9/II. V prijavi je navesti ime psa in številko vpisa v rodovno knjigo. Prijavnice ni. Vsak prijavitelj bo pravočasno prejel vsa navodila za tekmovanje.

Tekmo bo vodil predsednik DLP Vladimir Pleničar, sodili pa bodo štiri sodniki.

Za uspešne tekmovalce je DLP preskrbelo lepa darila.

Tajnik DLP:
(Pavel Cvenkel)

Pomladanska vzrejna tekma ptičarjev v Ptuj

Po prečuti noči sem zaspala ter tako z dveurno zamudo prišla na pomladansko vzrejno tekmo ptičarjev, ki jo je 15. in 16. aprila 1961 v okolici Ptujja priredilo Društvo prijateljev ptičarjev.

Tekmo je vodil kinološki referent Valentin Jugovič, sodila pa sta sodnika Ivan Cof in Pavel Cvenkel.

Na pregled, ki se je vršil v soboto popoldne, je bilo privedenih 17 psov. Dolžnost sodnikov je bila oceniti posameznega ptičarja, če telo ustreza pasemskim znakom in če je anatomsko pravilno grajeno. V nedeljo pa je bila ob sicer neugodnem vremenu tekma, na kateri se preskusijo in ugotove prirojene zasnove psa. Ves dan je pihal močnejši veter, ki je zahteval od tekmujočega psa precej znanja v uporabi nosu, tako pri iskanju z visokim nosom kot pri delu po sledu nevidnega zajca. Tekmovalo je vsega 10 psov. Od teh so prejeli kar štirje prvo oceno. Pri tem želim pohvaliti lovskega čuvaja in vodnika Franca Rakuša za vztrajno in požrtvalno delo s psi v lovišču.

Ocena I, a je bila prisojena nemški kratkodlaki ptičarki Sani Fužinski z odlično zasnovo, last mojega očeta. Sodniki so bili z materialom kar zadovoljni; ocenjevali so precej strogo, zato upam, da na jesenski vzrejni in širši poljski tekmi psi ne bodo razočarali.

Ob razglasitvi uspehov in razdelitvi nagrad najboljšim vodnikom so lovski pripravniki dobili tudi potrdila, da so se le ti udeležili prireditve.

Udeležba je bila dovolj številna, pa tudi disciplina dobra. Tekma je bila prirejena z namenom, da dobe lovci šolanega psa, kajti le na ta način bomo mogli lovsko pravično loviti.

Milica Tomanič,
LD Ptuj

PRIJAVLJENE PARITVE

Lovski psi:

Kokeršpanjeli:

Aga JRŠK 280 — Bis Dravogradski JRŠK 339, leglo bo 20. X. 1961. Vzreditelj Lovska družina, Novo mesto.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Astra JRPki 2080 — Kasan Glinši JRPki 1738, leglo bo 3. X. 1961. Vzreditelj Avgust Hribar, Ljubljana, Velebitska 4.

Resasti istrski goniči:

Cipa RMGri 244, vpis v JR v teku — Azor JRGri, leglo je bilo 9. IX. 1961. Vzreditelj Alojz Brence, Korita 4, pošta Sp. Idrija.

Kratkodlaki istrski goniči:

Dijana JRGki 1893 — Dingo JRGki 2395, leglo je bilo 5. VI. 1961. Vzreditelj Ivan Siter, Perunovo, pošta Zalec.

Posavski goniči:

Čita JRGp 3600 — Argo JRGp 3579, leglo je bilo 7. IX. 1961. Vzreditelj Milan Kukovec, Gotna vas 38, pošta Novo mesto.

KZS

Foto F. Kersnik

IZ LOVSKE ORGANIZACIJE

STROKOVNI SVET IZVRŠNEGA SVETA ZA LOVSTVO

V Uradnem listu LRS št. 9/1961 je izšla Uredba o ustanovitvi, delovnem področju in delu Strokovnega sveta Izvršnega sveta za lovstvo:

1. člen

Ustanovi se Strokovni svet za lovstvo (v nadaljnem besedilu: strokovni svet) kot posvetovalni organ Izvršnega sveta Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije.

2. člen

Strokovni svet obravnava posamezna vprašanja s področja lovstva ter daje Ljudski skupščini, Izvršnemu svetu ter Sekretariatu Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo o takih vprašanih mnenja in predloge.

Strokovni svet mora sprejeti na dnevni red seje vsako vprašanje s svojega delovnega področja, ki mu ga postavijo Ljudska skupščina LR Slovenije, njena doma, njeni odbori in komisije ter Izvršni svet, njegovi odbori in komisije, kakor tudi zadeve iz 3. člena te uredbe.

3. člen

Sekretariat Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo mora v vseh primerih, kadar da Izvršnemu svetu predlog predpisa ali drugega akta s področja lovstva, poprej preskrbeti mnenje strokovnega sveta. Če njegovega mnenja ne upošteva, mora v predložitvenem poročilu obrazložiti, zakaj ga ni upošteval.

4. člen

Predsednika in člane strokovnega sveta imenuje in razrešuje Izvršni svet. Imenuje jih izmed vidnih strokovnjakov, predstavnikov zavodov in strokovnih združenj, ki se ukvarjajo z vprašanji s področja lovstva.

5. člen

Strokovni svet dela na sejah. Seje sklicuje in vodi predsednik.

6. člen

Sekretariat Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo opravlja strokovno in administrativno službo za strokovni svet.

7. člen

Sredstva za delo strokovnega sveta se določijo v predračunu Sekretariata Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo.

8. člen

Strokovni svet si predpiše poslovnik s pritrditvijo Izvršnega sveta.

9. člen

Ta uredba velja od dneva objave v »Uradnem listu LRS«. Št. 01-376/3-61.

Ljubljana, dne 31. marca 1961.

Izvršni svet Ljudske skupščine
Ljudske republike Slovenije

V zvezi s to uredbo je Izvršni svet IS LRS dne 25. aprila 1961 imenoval za predsednika Strokovnega sveta Izvršnega sveta LRS univ. prof. dr. S. Valentinčiča, člani pa so: dr. ing. France Avčin, dr. Jože Benigar, Anton Černač, Janez Čop, Niko Fabjan, Viktor Herfort, dr. Janko Lavrič, Robert Koren, ing. Jože Kovač, Alojz Lakner, general Ivan Lokovšek - Jan, Jože Rader, Bogdan Sežun, ing. Anton Simonič, ing. Marjan Šebenik, Lado Švigelj, Janko Vogrinec.

Predsednik Strokovnega sveta prof. dr. S. Valentinčič je na prvi strokovni seji iznesel ekspozé, v katerem je očrtal naloge Strokovnega sveta in rekel:

Spoštovani tovariši! Dovolite, da vas prisrčno pozdravim in vas predvsem spoznam z uredbo o ustanovitvi, delovnem področju in delu Strokovnega sveta IS za lovstvo. Izvršni svet Ljudske skupščine Ljudske republike Slovenije je tedaj ustanovil Strokovni svet Izvršnega sveta za lovstvo kot svoj posvetovalni organ, ki naj obravnava vprašanja s področja lovstva Slovenije in daje o njih svoje mnenje in predloge Ljudski skupščini LRS, Izvršnemu svetu in Sekretariatu IS za kmetijstvo in gozdarstvo. Po navodilih najvišjih predstavnikov naše ljudske oblasti naj Strokovni svet ta svoja mnenja, predloge in poročila daje predvsem po lastni iniciativi, določene predloge pa seveda tudi na zahtevo najvišjih organov ljudske oblasti. Razen dajanja mnenj, predlogov in poročil najvišjim organom ljudske oblasti je, po prejetih navodilih, naloga strokovnega sveta tudi izdelava in posredovanje načelnih predlogov in priporočil lovskim organizacijam vseh sektorjev v Sloveniji. Potemtakem je naš strokovni svet najvišji strokovni konzulentski organ najvišjih organov ljudske oblasti, njegovo področje dela pa je Slovenija, oziroma vse njeno lovstvo (oziroma lovske organizacije vseh sektorjev. Mehanizem njegovega delovanja je tak, da se njegovi sklepi izvajajo po liniji ljudske oblasti ali pa jih v obliki predlogov, priporočil in podobnih instrumentov posreduje neposredno lovskim organizacijam.

Razumljivo je, da more te naloge izvrševati le organ, ki je dovolj širok, da zajame tako najrazličnejše predstavnike lovskih kot tudi drugih organizacij in organov in pa, seveda, da je v strokovnem pogledu tako sestavljen, da more ustrezati nalogam; tudi njegovo poslovanje mora tako delo omogočati. Zato ga sestavljajo: zastopniki organov ljudske oblasti, zastopniki društvenega in socialističnega lovskega sektorja, zastopniki gozdarskih organizacij ter razni lovski strokovnjaki. Lahko tedaj vidimo, da je izbor članov strokovnega sveta tak, ki objektivno omogoča realizacijo nalog, ki so pred nami.

Vendar, bil bi prevelik optimizem, če bi rekli, da bomo vse te naloge lahko rešili. Dejstvo je

namreč, da je Strokovni svet kot organ predstavnosti naše najvišje ljudske oblasti popolnoma nova oblika dela v lovstvu. Dejstvo je prav tako, da tudi glede metodike dela nimamo kje iskati vzorov; res je sicer, da so se od časa do časa, lahko bi rekli v kampanjski obliki pojavljali ob tej ali drugi lovski organizaciji razni strokovni sveti, ki jih je zahtevala nuja razvoja našega lovstva, ki pa so iz raznih razlogov ostali le efemerni pojavi. Njih pomen je treba, po mojem mnenju, gledati le v objektivnem izpričevanju potrebe po strokovnejšem delu v našem lovstvu. Tudi je določene težave pri delu nazirati v tem, da je naš strokovni svet pri tej svoji širini precej heterogen, tako po profesijah kot tudi po interesih organov in organizacij, katerim posamezni člani sveta pripadajo. Tega se je treba nujno zavedati in poiskati tisti brezkompromisni skupni imenovalec stremeljenj, ki ga zagotovo gojite vi vsi, to je interes naše družbe nasploh in interes lovstva posebej, ki pa — razume se — mora biti v skladu s splošnimi družbenimi interesi in vsklajen z njenimi modalitetami.

S tem pa smo tudi že pri vsebini našega dela. Značilnosti našega družbenega razvoja kot so predvsem vse globlja demokratizacija, vse večji prenos kompetenc na osnovne organe ljudske oblasti in pa dinamičnost razvoja — si sicer počasi, vendar tudi v lovstvu utirajo poti; tako smo na primer nedavno bili priča decentralizacije gojitvenih lovišč, ki so deloma prešla v podjetja z delavskim samoupravljanjem, deloma pa v samostojne zavode z družbenim upravljanjem. Počasnejši je ta proces v društvenem lovskem sektorju, kjer so interesi društev in družbe poistoveteni, kar pa seveda vodi dostikrat do subsumiranja slednjih v prvih. Osnutek novega zakona o lovu, ki se pripravlja, stoji pred nalogo, da postavi te odnose na pravo mesto; ena prvih in ne mala naloga našega strokovnega sveta bo vprav učinkovito sodelovanje pri tem zakonu.

Pri intenzifikaciji našega socialističnega gospodarstva na sploh, se pravi, v vsaki gospodarski panogi posebej — in lovstvo je to z družbenega gledišča prav gotovo — prihaja ob pomanjkljivem sodelovanju panog, ki delujejo na istem prostoru, dostikrat do takih diskrepanc, ki povzročijo več škode kot je to potrebno eni ali drugi panogi; katera panoga je oškodovana, je odvisno predvsem od subjektivnih faktorjev. V takem položaju je moč iskati najustreznejšo rešitev le v smotrnem sodelovanju zainteresiranih panog, po strokovnih načelih, ob maksimalnem upoštevanju obojestranskih interesov. V tem primeru biotop ni gledati izključno z biološko-ekološkega temveč tudi z družbeno-gospodarskega stališča. Menim, da je tudi to področje eno glavnih poprišč delovanja Strokovnega sveta.

Končno je njegova naloga — in ta je po volumnu verjetno najboljše — strokovno delo na dvigu kvalitete naše divjadi. Splošno je znano, da je izgradnja naše lovske organizacije bilo posvečene veliko truda in da ta trud ni bil zaman. Ver-

jetno je pa malo manj znano, da je pri tem strokovno delo bilo zlasti glede velike divjadi v taki meri v drugem planu, da — posebej glede sistema gojitve divjadi — ne samo ostale naše republike pred našo prednjačijo, temveč je ta bil na višji stopnji celo v predaprilski Jugoslaviji. Vsekakor ni prijetno, po mojem mnenju, niti potrebno za tako stanje iskati le subjektivne odgovornosti, najmanj, kar se lahko reče, je, da smo s strokovnimi kadri v lovstvu tako na slabem, da prav gotovo tudi to doprinaša k nezavidljivemu položaju, v katerem se Slovenija glede kvalitete in gojitve velike in pa tudi druge divjadi nahaja. Pred nami je torej tudi naloga, delati na dvigu sistema za gojitev in posledično za kvaliteto naše divjadi, za kar imamo dobre objektivne pogoje. Zdi se mi, da se moramo poleg na lastne sile pri tem nasloniti tudi na razne strokovne inštitucije doma in na tujem, v nemanjši meri pa pri tem in za isti cilj mobilizirati tudi organe naše ljudske oblasti in seveda vse lovske organizacije.

Glede metod našega dela je prav gotovo v prvi vrsti podčrtati, da naj se strokovni svet za lovstvo bavi predvsem z načelnimi vprašanji; to seveda ne pomeni, da ne bi pri svojem delu zajemal tudi posameznih lovišč oziroma lovskih organizacij. Saj je za dosego objektivnih načelnih stališč nujno, da temelje na praktičnih primerih, saj na tem sloni deduktivno-induktivna metoda dela. Glede oblik prenašanja naših sklepov — če izvozamemo pošiljanje poročil in mnenj nadrejenim oblastvenim organom — na ostale družbene in društvene organe in organizacije bomo pač morali najti najprikladnejše in najustreznejše poti; na voljo nam je tisk, posebej še lovski tisk; verjetno pa bomo našli tudi druge poti. Seveda je to odvisno od finančnih sredstev, ki jih bomo lahko zagotovili v Sekretariatu za kmetijstvo in gozdarstvo.

Končno še nekoliko misli o notranjem sistemu našega dela. Diskusije in sklepi morajo temeljiti na objektivnih činiteljih. Zato je nujno, da poznamo oziroma proučujemo posamezna vprašanja; pri tem bo potrebno določeno terensko delo samih članov, pa tudi zunanjih strokovnjakov, na katere se bo strokovni svet eventualno obračal z vprašanji. Potrebna bo analiza raznih podatkov, izvirajočih bodisi iz poizkusov ali iz statističnih evidenc. Na tej podlagi bodo izdelani elaborati, poročila in mnenja, ki jih bo svet obravnaval; tako moramo torej stremeti za tem, da bo naša diskusija vedno objektivno utemeljena, do odločitev pa prihajati po sintezi raznih mnenj, na demokratičen način.

S temi mislimi vam želim, spoštovani tovariši, da bi se v strokovnem svetu dobro počutili, želim pa prav tako, da bi naše delo tako usmerili, da bi rodilo čimprej in čimboljše rezultate, zaradi česar nam je končno dano tako visoko in pomembno zupanje naših najvišjih predstavniških družbenih organov.

IZVRŠEVANJE LOVSKE PRAVICE V OBMEJNEM PASU

Po do sedaj veljavnih zveznih predpisih o izvrševanju lovske pravice v obmejnem pasu nasproti Avstriji in Italiji 500 m in Madžarski 1000 m od državne mejne črte v notranjost, ni mogel loviti posameznik niti skupina lovcev, razen če je za pogan na škodljivo divjad dobila skupina lovcev dovoljenje od republiškega organa za notranje zadeve.

Taki predpisi so povzročali, da se je stalno pojavljalo večje število škodljive divjadi v obmejnem pasu, kjer sta bili vzgoja in odstrel divjadi nemogoča, obveze pa, ki so bile z zakonom predpisane lovskim organizacijam, neizpolnjene. Zaradi takih predpisov so avstrijski in italijanski lovci streljali divjad, ki je prehajala iz naših lovišč v sosednja obmejna

Da bi se tako stanje odpravilo in prilagodilo današnji stopnji družbenega in ekonomskega raz-

voja, je Zvezni državni sekretariat za notranje zadeve, v sporazumu s komando obmejnih enot, izdal navodila, ki ta vprašanja do nadaljnjega urejajo takole:

Izvrševanje lova se dovoljuje brez kakršnih koli motenj neposredno od državnega obmejnega pasu proti Italiji in Avstriji.

O izdaji dovoljenja za lov v državnem mejnem pasu odloči organ za notranje zadeve, ki je pristojen po posebnem predpisu za izdajo dovolilnice za prebiva-

nje in gibanje v državnem mejnem pasu.

Dovoljenje za lov v državnem pasu izda pristojni organ za notranje zadeve tako, da odtisne na hrbtni strani dovolilnice za prebivanje in gibanje v državnem mejnem pasu ustrezno besedilo ter overi z žigom in podpisom.

Posebno dovoljenje za lov v državnem obmejnem pasu se lahko izda tistemu, ki ima dovoljenje za lov po splošnih predpisih o lovu in dovolilnico za prebivanje in gibanje v državnem mejnem pasu (tujim državljanom se ne izdajajo dovoljenja za lov v državnem obmejnem pasu). Dovoljenje za lov v državnem obmejnem pasu velja samo za čas in izključno za območje, ki je navedeno v dovolilnici za prebivanje in gibanje v državnem obmejnem pasu. To velja bodisi za osebe, ki imajo pravico do posameznega lova ali bodisi za lov v skupini. Kdor ima dovoljenje za lov v državnem obmejnem pasu, se mora zglasiti pri komandi pristojne obmejne enote JLA (komandi čete ali karavle), kadar pride lovit.

Lovska družina, ki priredi skupen in organiziran pogon (brakado) v državnem obmejnem pasu, mora najpozneje v treh dneh pred začetkom skupnega lova prigrasiti organom za notranje zadeve OLO, na območju katerega se bo vršil skupni lov, da je organizirala skupni lov in predložiti seznam udeležencev skupnega lova. Če je organ za notranje zadeve prigrasitev skupnega lova vzel na znanje, bo o tem obvestil pristojno komando obmejnih enot. Za gonjače skupnega lova, ki ne nosijo orožja, veljajo predpisi, ki urejajo gibanje in bivanje v državnem obmejnem pasu. Organ za notranje zadeve lahko prepove lov v državnem obmejnem pasu, če to zahteva javna korist.

Z izvajanjem teh navodil se prične z 10. septembrom 1961.

Nadaljnja liberalizacija lova v državnem obmejnem pasu se bo izvršila z ozirom na mejno situacijo in bo dokončno spremenjena, ko stopi v veljavo nova odredba o lovu v obmejnem pasu.

Pri izvrševanju lova v državnem obmejnem pasu ob sami mejni črti pa je treba paziti, da lovci ne odhajajo ali streljajo na sosednjo obmejno področje, ker bi s tem nastali mejni incidenti, zaradi katerih bi sosednje oblasti takoj uradno intervenirale.

Proti kršilcem omenjenih določil se bodo izvajale sankcije, ki so predpisane z zakonom o gibanju na meji in po obstoječi odredbi o lovu v obmejnem pasu.

Ljubljana, 15. 8. 1961.

Rudi Lukman

Še o delu družinskega disciplinskega sodišča

V našem glasilu »Lovec« št. 4/61 je člankar M. P. pod gornjim naslovom napisal nekaj zelo koristnih misli in napotkov članom družinskih disciplinskih sodišč. Člankar želi, da bi se o delu tega družinskega sodnega organa razvila razprava v našem listu.

Če upoštevamo, da je družinsko disciplinsko sodišče glavni in skoraj edini regulator zaupanja, družabnosti in medsebojnega spoštovanja v LD, potem bi bilo potrebno, da so določbe o njenem delu v Pravilih lovskih družin bolj podrobno in določno precizirane. Ker tako kakor so sedaj formulirane, dajejo posameznikom preveč proste roke k »osebnostim«, čemur se zgraža tudi člankar. Na žalost pa je tako v največ primerih, da je sodišče samo izvršni organ volje »nekoga«.

Da bi disciplinsko sodišče moglo svoje delo opravljati resnično nesebično in pravično, bi bilo potrebno:

1. da so člani sodišča izključno s teritorija LD, ne pa tisti člani LD, ki žive in delajo izven območja LD, pa še celo v drugih republikah. Taki člani LD premalo poznajo razmere v lovišču in osebnosti lovecev, saj so v glavnem le »gosti« na jesenskih lovih;

2. člani družinskega disciplinskega sodišča naj bi kot sodniki položili prisego pred predsednikom področne lovske zveze, kakor to morajo storiti vsi sodniki in prisodniki vseh sodišč v Jugoslaviji. Kaj je huje, plačati tisočak za prekršek po sodniku za prekrške, ali pa recimo eno leto prepovedi vstopa v lovišče, da ne govorimo o izključitvi (dostikrat po krivici). To pravemu lovcu — ljubitelju narave — zagreni za vse življenje. Kaj pravite, lovci?

3. družinsko disciplinsko sodišče naj bi svoje delo prilagodilo okrajnim sodiščem, t. j. razprave bi naj bile javne ob navzočnosti vseh članov družine. Tako bi bili vsi člani kolektiva natančno seznanjeni o prekršku, ki ga je storil član njihovega kolektiva. Obdolženi naj bi imel pravico, da si izbere zagovornika iz vrst članstva, kakor imajo to pravico vsi obtoženci na sodiščih. Zagovornik bi imel dolžnost, da pomaga do pravične razsodbe. Glasovanje o izključitvi v smislu sedaj veljavnih pravil pa naj bi se vršilo izključno tajno z listki. Tako bi se vsaj delno omenogčil vpliv posameznikov in »diktatorjev« v lovski družini.

Pisec članka navaja štiri vprašanja, v katerih je precej nejasnosti. K tem štirim bi dodal:

5. V katerem času zastari prekršek, za katerega je pristojno družinsko disciplinsko sodišče?

6. Da li je LD dolžna voditi seznam izrečenih kazni?

7. Da li član upravnega ali nadzornega odbora, ki je kaznovan zaradi zlorabe svoje funkcije, lahko vrši kako funkcijo še v bodoče?

8. Da li je družinsko disciplinsko sodišče pristojno za kaznovanje starešine lovske družine?

9. Kdo izreka kazni lovskim paznikom — uslužbencem LD in da li za njih veljajo določbe Zakona o delovnih razmerjih?

Mislím, da je veliki večini lovecev res želja, da se to vprašanje temeljito obdelá in disciplinskim sodiščem izda nujno potrebna enotna navodila za njih delo. Le tako se bo v marsikatero LD vrnilo tovariško zaupanje in medsebojno spoštovanje, kar je nujno potrebno v vsaki lovski družini.

Andrej Feguš, Zagojčič

Proslava v LD »Hum« Celje

Lovska družina »Hum« v Celju je priredila 23. 7. 1961 drugo proslavo za praznik občine Celje in za 20. obletnico revolucije. Prireditve sta se poleg pokrovitelja, predsednika ObLO Celje, tovariša Franca RUPRETA udeležila še podpredsednik OLO Celje tov. Cvetko PELKO in predsednik Lovske zveze Celje tovariš Jože Ančik.

Kljub dežju se je tekmovalni komisiji predstavilo deset petčlanskih ekip za streljanje na glinaste golobe in z malokalibrsko puško ter tri tričlanske ekipe mladih lovecev za streljanje z zračno puško. Sodelovale so ekipe LD iz Celja, Vojnika, Škofje vasi, Dobrne, Žalca, Griž in Slov. Konjic.

Prehodni pokal ObLO Celje, ki ga je branila I. ekipa LD »Grmada« iz Celja, je osvojila ekipa LD »Kajuh« Škofja vas, druga je bila ekipa LD »Hum« iz Celja, tretja pa ekipa LD »Grmada« iz Celja. Druga in tretja ekipa sta prejeli lepe pokale v trajno last. Deset najbolje plasiranih tekmovalcev pa je prejelo lepe praktične nagrade. V streljanju z zračno puško je osvojila prvo mesto ekipa mladih lovecev iz LD »Hum« Celje, ki je prejela diplomu, drugo mesto pa je zasedla ekipa mladih lovecev iz LD Vojnik. Pet najboljših posameznikov je prejelo lepe praktične nagrade.

Sledilo je še tekmovanje za okrajno prvenstvo in streljanju na glinaste golobe. Letošnji okrajni prvak je postal tovariš Slavko KOVAČ iz LD »Kajuh« s 25 zadetki od 30 možnih.

Po končanem tekmovanju se je predsednik ObLO Celje tov. Franc RUPRET toplo zahvalil prirediteljem in tekmovalcem za uspešno izvedeno tekmovanje in poudaril, da so lovske prireditve te vrste postale tradicionalne in zavzema-jo častno mesto med ostalimi prireditvami v okviru praznovanja občinskega praznika. Pokroviteljstvo nad prireditvijo je prevzel tudi za prihodnje leto.

Franc Štucin

Proslava lovcev Zgornje Savinjske doline

V okviru prireditev »Turističnega tedna« in »I. flosarskega bala« v Ljubnem v Zgornji Savinjski dolini v počastitev 20. obletnice ljudske revolucije 6. VIII. 1961, je Lovska družina Ljubno ob podpori Lovske zveze Celje priredila lovsko razstavo, ki je bila najbolj obiskana od vseh razstav na tej prireditvi. Razstavo je obiskal tudi podpredsednik Zvezne ljudske skupščine tovariš Franc LESKOŠEK - Luka, sekretar okrajnega komiteja ZK Celje tov. Franc SIMONIČ in drugi

LD Cerklje ob Krki je razvila prapor, prvi v LZ Videm-Krško, obenem s proslavo 20-letnice ljudske vstaje in 15-letnice obstoja družine. Dne 9. julija 1961 dopoldne so se zbrali vsi člani LD, predstavniki LZ Videm-Krško, vseh sosednjih LD in precej ostalih okoličanov. Slavnost se je pričela z govorom člana UO Ivana Videniča, ki je med drugim nakazal zgodovinski razvoj naše ljudske revolucije in lovstva po osvoboditvi. Čestital je ustanov-

ugledni funkcionarji okraja Celje in ObLO Mozirje.

Po otvoritvi razstave se je pričelo ekipno strelsko tekmovanje z MK puško in posameznikov v streljanju na glinaste golobe. Posebno streljanje na glinaste golobe je pritegnilo mnogo gledalcev, ker so nekateri lovci iz Zgornje Savinjske doline prvokrat videli to vrsto strelskega športa. Na prireditvi so sodelovale ekipe LD iz Zgornje Savinjske doline in ekipe lovskih družin »Hum« in »Grmada« iz Celja, »Kajuh« Škofja vas, Dobrne, Slov. Konjic, Šmarja pri Jelšah itd. V streljanju z MK puško je zasedla prvo mesto ekipa LD Slov. Konjice, prav tako je bil med posamezniki prvi Stan-ko PAHOLE, član LD Slov. Konjice. Prvoplasirana ekipa je prejela lep pokal v trajno last, sedem najbolj plasiranih pa je prejelo lepe praktične nagrade, med katerimi je bila tudi nagrada za odstrel srnjaka v lovišču LD Ljubno. Prvo mesto v streljanju na glinaste golobe si je priboril Avgust KOMPAN, član LD Dobrna, drugo mesto Slavko KOVAČ iz LD »Kajuh«, tretje mesto pa Aleksander PANN, član LD Dobrna. Trije

nim članom LD, zlasti Alfonzu Vahčiču, ki je ves čas od ustanovitve njen skrben in požrtvovalen starešina. Saj je lovišče te družine sedaj najbogatejše na Krškem polju. Leta 1945/46 je bilo v tem lovišču uplenjenih 15 zajcev, 1960/61 pa preko 300, jerebic 560 in 250 fazanov. Po govoru je predsednik LZ Videm-Krško Lojze Colarič razvil družinski prapor, ki mu je botroval Alfonz Vahčič, in ga s spodbudnimi besedami iz-

prvoplasirani so prejeli lepe praktične nagrade.

Tako so tudi lovci Zgornje Savinjske doline dostojno proslavili 20. obletnico ljudske revolucije.

Franc Štucin

Sedemdesetletnico je letos v juliju praznoval Franc Jerina, član LD Domžale. Iskrenemu lovskemu tovarišu in neumornemu gojitelju in zaščitniku divjadi iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo zdravih in zadovoljnih let na zelenih lovskih poljanah!

LD Domžale

Zlati društveni spominski znak Društva ljubiteljev ptičarjev sta prejela Davorin Bizjak in Pavel Fabiani za njuno 40-letno delovanje kot vzrejevalca in vodnika psov ptičarjev.

LDL

UMRLI SO:

Bernard Malavašič, član LD Vrhnika, njen dolgoletni gospodar in vzgojitelj psov, star 49 let.

LD Vrhnika

ročil v roke praporščaku družine Antonu Leniču.

Popoldne se je vršilo strelsko tekmovanje ekip LD Brežice, Krško, Globoko, Čatež, Dobova in domače družine. Prva je bila ekipa LD Brežice, druga domača družina, tretja LD Krško. Slovesnost se je končala s prijetno lovsko zabavo, ki jo je poživljala mladinska godba iz Brežic.

Ivan Videnič,

LD Cerklje ob Krki

Predsednik LZ Videm-Krško L. Colarič izroča prapor

Na Jelovici — Gorenjsko

Foto R. Cenčič